

V Bruseli 18. júla 2016
(OR. en)

11316/16

**Medziinštitucionálny spis:
2016/0223 (COD)**

**ASILE 26
CODEC 1076**

NÁVRH

Od:	Jordi AYET PUIGARNAU, riaditeľ, v zastúpení generálneho tajomníka Európskej komisie
Dátum doručenia:	18. júla 2016
Komu:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generálny tajomník Rady Európskej únie
Č. dok. Kom.:	COM(2016) 466 final
Predmet:	Návrh NARIADENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na poskytnutie medzinárodnej ochrany, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah poskytovanej ochrany, a ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003, pokiaľ ide o postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny, ktorí sú osobami s dlhodobým pobytom

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2016) 466 final.

Príloha: COM(2016) 466 final

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 13. 7. 2016
COM(2016) 466 final

2016/0223 (COD)

Návrh

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na poskytnutie medzinárodnej ochrany, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah poskytovanej ochrany, a ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003, pokiaľ ide o postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny, ktorí sú osobami s dlhodobým pobytom

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

Kontext a dôvody návrhu

Európska únia sa usiluje o integrovanú, udržateľnú a ucelenú migračnú politiku EÚ založenú na solidarite a spravodlivom rozdelení zodpovednosti, ktorá môže účinne fungovať v čase krízy aj pokoja. Od prijatia európskej migračnej agendy¹ Európska komisia pracuje na vykonávaní opatrení, ktorých cieľom je komplexne a účinne reagovať na bezprostredné a dlhodobé výzvy súvisiace s riadením migračných tokov.

Spoločný európsky azylový systém je založený na pravidlách určujúcich členský štát zodpovedný za žiadateľov o medzinárodnú ochranu (vrátane databázy odtlačkov prstov žiadateľov o azyl), spoločných normách pre konania o azyle, podmienky prijímania, uznanie a ochranu osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana. Pri uplatňovaní spoločného európskeho azylového systému okrem toho pomáha členským štátom Európsky podporný úrad pre azyl.

Napriek významnému pokroku, ktorý sa dosiahol pri vytváraní spoločného európskeho azylového systému, stále existujú značné rozdiely medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o druhy používaných postupov, podmienky prijímania poskytované žiadateľom, mieru uznaných žiadostí o azyl a druh ochrany poskytovanej osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana. Táto rozdielnosť sa podieľa na sekundárnych pohyboch a zneužívaní azylového systému, vytvára motivačné faktory a v konečnom dôsledku vedie k nerovnomernému rozdeleniu zodpovednosti medzi členské štáty z hľadiska poskytovania ochrany tým, ktorí ju potrebujú.

Nedávne masové príchody ukázali, že Európa potrebuje efektívny a účinný azylový systém schopný zabezpečiť spravodlivé a udržateľné rozdelenie zodpovednosti medzi členské štáty, poskytovať dostatočné a dôstojné podmienky prijímania v rámci celej EÚ, rýchlo a účinne vybavovať žiadosti o azyl podané v EÚ a zabezpečovať vydávanie kvalitných rozhodnutí tak, aby tí, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, ju skutočne získali. EÚ sa musí súčasne zaoberať neregulárnym a nebezpečným pohybom a zastaviť obchodný model prevádzačov. V záujme dosiahnutia tohto cieľa sa žiadosti osôb, ktoré nemajú nárok na medzinárodnú ochranu, o udelenie azylu musia jednak rýchlo vybaviť a títo migranti sa potom musia rýchlo vrátiť. Na druhej strane sa musia vytvoriť bezpečné a legálne spôsoby, ako sa dostať do EÚ, pre tie osoby z tretích krajín, ktoré potrebujú ochranu. Je to zároveň súčasťou širšieho partnerstva s prioritnými krajinami pôvodu a tranzitu.

Komisia stanovila svoje priority štrukturálnej reformy európskeho azylového a migračného rámca vo svojom oznámení zo 6. apríla 2016 „Smerom k reforme spoločného európskeho azylového systému a zlepšeniu možností legálnej migrácie do Európy“², v ktorom načrtla jednotlivé kroky, ktoré by sa mali podniknúť v záujme humánnejšej, spravodlivejšej a účinnejšej európskej azylovej politiky a lepšie riadenej politiky legálnej migrácie.

Komisia predložila 4. mája 2016 prvý súbor návrhov na reformu spoločného európskeho azylového systému, pričom sa sústredila tri priority určené v oznámení Komisie: vytvoriť

¹ COM(2015) 240 final.

² COM(2016) 197 final.

udržateľný a spravodlivý dublinský systém na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl³, posilniť systém Eurodac s cieľom lepšie monitorovať sekundárne pohyby a uľahčiť boj proti neregulárnej migrácii⁴ a zriadiť riadnu Agentúru Európskej únie pre azyl, aby sa zabezpečilo náležité fungovanie európskeho azylového systému⁵. Tieto návrhy boli prvými stavebnými kameňmi pre zreformovanie štruktúry spoločného európskeho azylového systému.

Prostredníctvom druhého balíka Komisia dokončuje reformu spoločného európskeho azylového systému prijatím ďalších štyroch návrhov: návrh, ktorým sa smernica o konaní o azyle nahrádza nariadením⁶ a v ktorom sa zosúladujú súčasné rozdielne procesné úpravy vo všetkých členských štátoch a vytvára sa skutočný spoločný postup; návrh, ktorým sa smernica o oprávnení na medzinárodnú ochranu⁷ nahrádza nariadením⁸, v ktorom sa stanovujú jednotné normy pre uznávanie osôb, ktoré potrebujú ochranu, a práva udeľované osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana; ako aj návrh na revíziu smernice o podmienkach prijímania⁹ zameraný na ďalšie zosúladenie podmienok prijímania v EÚ, zlepšenie perspektívy žiadateľov, pokiaľ ide o integráciu, a obmedzenie sekundárnych pohybov. Komisia napokon v nadväznosti na záväzok posilniť legálne možnosti migrácie do EÚ oznámený 6. apríla 2016 takisto navrhuje štruktúrovaný rámec Únie pre presídľovanie, ktorý znamená posun k viac riadenému prístupu k medzinárodnej ochrane v EÚ, zaisťuje riadne a bezpečné spôsoby migrácie do EÚ pre osoby, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, s cieľom postupne znižovať motiváciu na neregulárne vstupy¹⁰.

Tieto návrhy tvoria neoddeliteľnú súčasť rozsiahlej reformy spoločného európskeho azylového systému a sú úzko prepojené. Po predložení tejto druhej etapy legislatívnych návrhov na reformu *acquis* v oblasti azylu sú v súčasnosti nastolené všetky prvky pevného, súdržného a integrovaného spoločného európskeho azylového systému, ktorý sa zakladá na spoločných harmonizovaných pravidlách, účinných a zároveň ochranných, v plnej miere v súlade so Ženevským dohovorom.

Spoločný európsky azylový systém, ktorý sa ďalej rozvíja, je účinný a ochranný a je navrhnutý tak, aby sa zabezpečil úplný súlad medzi vnútroštátnymi azylovými systémami, pričom sa obmedzí motivácia na sekundárne pohyby, posilní vzájomná dôvera medzi členskými štátmi, čo celkovo povedie k dobre fungujúcemu dublinskému systému.

Zaručuje, že nech sa žiadatelia o azyl nachádzajú kdekoľvek v EÚ, zaobchádza sa s nimi rovnocenne a náležitým spôsobom. Poskytuje potrebné nástroje na zabezpečenie rýchlej identifikácie osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, a návrat tých osôb, ktoré ochranu nepotrebujú. Pri sústavnom dodržiavaní základných práv je veľkorysý k najzraniteľnejším a prísny voči prípadnému zneužívaniu. V neposlednom rade je tento spoločný systém nákladovo efektívny a dostatočne pružný, aby sa prispôbil komplexným problémom, ktorým členské štáty v tejto oblasti čelia.

Ciele tohto návrhu

³ COM(2016) 270 final.

⁴ COM(2016) 272 final.

⁵ COM(2016) 271 final.

⁶ Ú. v. EÚ L 180, 29.6.2013, s. 60.

⁷ Ú. v. EÚ L 337, 20.12.2011, s. 9.

⁸ Ú. v. EÚ L [...], [...], s. [...].

⁹ Ú. v. EÚ L [...], [...], s. [...].

¹⁰ Ú. v. EÚ L [...], [...], s. [...].

V smernici o oprávnení na medzinárodnú ochranu sa stanovujú kritériá pre žiadateľov, aby spĺňali podmienky na udelenie azylu a poskytnutie doplnkovej ochrany, a práva osôb, ktorým bolo priznané postavenie osoby, ktorej sa udelil azyl alebo poskytla doplnková ochrana. Hoci existujúce prepracované znenie smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu¹¹ prispelo k istej miere aproximácie vnútroštátnych právnych predpisov, zdá sa, že miera uznaných žiadostí sa v jednotlivých členských štátoch stále líši a zbližovanie je rovnako nedostatočné, pokiaľ ide o rozhodnutia o druhu postavenia ochrany priznaného jednotlivými členskými štátmi¹². Okrem toho existujú výrazné rozdiely medzi politikami členských štátov v období platnosti udeleného povolenia na pobyt, ako aj pokiaľ ide o prístup k právam. Navyše súčasné ustanovenia o zániku postavenia sa v praxi nepoužívajú systematicky, čo znamená, že členské štáty nie vždy zabezpečia, že medzinárodná ochrana sa poskytne len na obdobie, kým trvá riziko prenasledovania alebo vážneho bezprávia, aj keď sa to stanovuje v právnych predpisoch EÚ. Napokon niektoré pravidlá v prepracovanom znení smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu, ktorými sa stanovujú spoločné kritériá pre uznanie žiadateľov, sú zo svojej podstaty nepovinné (t. j.: povinnosť žiadateľa zdôvodniť žiadosť, pravidlá vzťahujúce sa na posúdenie vnútroštátnej ochrany, nepovinné dôvody na odňatie) a umožňujú členským štátom veľký priestor na voľné uváženie.

Uvedené rozdiely v miere uznaných žiadostí a v úrovni práv, ktoré sa k príslušnému postaveniu ochrany viažu vo vnútroštátnych azylových systémoch, predstavujú presvedčivý dôkaz o potrebe harmonizovanejšieho prístupu. Tieto rozdiely môžu motivovať žiadateľov o medzinárodnú ochranu, aby žiadosť o azyl podali radšej v členských štátoch, kde sa úroveň týchto práv a miera uznaných žiadostí zdá vyššia ako inde, než v členskom štáte, ktorý by zodpovedal za vybavenie ich žiadosti na základe dublinských pravidiel. Zároveň je potrebné zaoberať sa aj prípadnými sekundárnymi pohybmi osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, pričom sa objasní, že musia mať pobyt v členskom štáte, ktorý im poskytol ochranu.

Skutočnosť, že sa nekontroluje, či potreba ochrany pretrváva, dáva ochrane *de facto* trvalý charakter, čím pre osoby, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, vzniká dodatočná motivácia prísť do EÚ a nie hľadať útočisko na iných miestach vrátane krajín, ktoré sa nachádzajú bližšie k ich krajine pôvodu.

Vzhľadom na preukázanú potrebu harmonizácie a rozsah navrhovaných zmien sa navrhuje nahradiť v súčasnosti platnú smernicu nariadením. Z dôvodu priamej uplatniteľnosti nariadenia už táto zmena sama o sebe prispeje k ďalšiemu zbližovaniu a zároveň sa zabezpečí súlad s navrhovaným nariadením o konaní o azyle.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa návrh zameriava na:

¹¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany (prepracované znenie) (ďalej aj ako „prepracované znenie smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu“).

¹² Napríklad v období od januára do septembra 2015 sa miera uznaných žiadostí o azyl v prípade žiadateľov o azyl z Afganistanu pohybovala od takmer 100 % v Taliansku až po 5,88 % v Bulharsku (Eurostat). Pokiaľ ide o rozdiely týkajúce sa druhu priznaného postavenia, z údajov EASO za 2. štvrťrok 2015 vyplynulo, že Nemecko (99 %), Grécko (98 %) a Bulharsko (85 %) priznávali postavenie utečenca takmer všetkým sýrskym štátnym príslušníkom, zatiaľčo napríklad Malta (100 %), Švédsko (89 %), Maďarsko (83 %) a Česká republika (80 %) im poskytovali postavenie doplnkovej ochrany. https://easo.europa.eu/wp-content/uploads/Quarterly-Asylum-Report-2015_Q2_Final.pdf.

1. **Ďalšiu harmonizáciu spoločných kritérií** pre uznávanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu stanovením záväznejších pravidiel a nahradením súčasných nepovinných pravidiel, pokiaľ ide o povinnosť žiadateľa zdôvodniť žiadosť, posúdenie alternatív vnútroštátnej ochrany a dôvody na odňatie postavenia v prípade, že osoba, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, predstavuje nebezpečenstvo pre bezpečnosť členského štátu alebo bola odsúdená za obzvlášť závažný trestný čin.
 2. **Väčšie zblížovanie rozhodnutí o azyle** v celej EÚ tým, že rozhodujúcim orgánom členských štátov sa pri posudzovaní žiadostí ukladá povinnosť zohľadňovať spoločnú analýzu a usmernenia o situácii v krajine pôvodu, ktoré na úrovni Únie poskytujú Agentúra Európskej únie pre azyl a európske siete pre informácie o krajine pôvodu v súlade s novými ustanoveniami navrhovaného nariadenia o agentúre Európskej únie pre azyl¹³.
 3. Zabezpečenie toho, že ochrana sa poskytne len na obdobie, pokiaľ trvajú dôvody prenasledovania alebo vážneho bezprávia, bez toho, aby to ovplyvnilo vyhliadky danej osoby na integráciu. Týmto návrhom sa členským štátom ukladá povinnosť vykonávať systematické a pravidelné preskúmanie postavenia v prípade významných zmien situácie v krajine pôvodu, ako aj v prípade, že zamýšľajú obnoviť povolenie na pobyt, a to po prvý raz pri utečencoch a prvý a druhý raz pri osobách, ktorým sa poskytla doplnková ochrana. Zároveň je zásadné, aby členské štáty v rámci nároku uvedených osôb na ochranu presadzovali ich integráciu do spoločnosti. V tejto súvislosti sa v návrhu objasňuje rozsah pôsobnosti práv a povinností osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana. Poskytujú sa v ňom aj stimuly na ich aktívnu integráciu v čase poskytovania ochrany tým, že členským štátom umožňuje podmieniť poskytnutie určitej sociálnej pomoci účinnou účasťou sa na integračných opatreniach v súlade s akčným plánom pre integráciu¹⁴. Napokon rozhodnutia o ukončení postavenia utečenca alebo postavenia doplnkovej ochrany nadobudnú účinnosť až po troch mesiacoch, čím sa osobám, ktorých postavenie bolo odňaté, poskytne skutočná možnosť požiadať o iné právne postavenie, napríklad na pracovné účely.
 4. **Riešenie sekundárnych pohybov osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana**, objasnením toho, že daná osoba má povinnosť pobytu v členskom štáte, ktorý jej poskytol ochranu, a stanovením ďalších odrádzajúcich faktorov prostredníctvom zmeny smernice o osobách s dlhodobým pobytom¹⁵, tým, že požadované obdobie oprávneného pobytu sa v prípade, že sa zistí, že osoba sa nachádza v iných členských štátoch bez toho, aby tam mala právo na pobyt alebo právo zdržiavať sa, začne počítať odznova.
 5. **Ďalšiu harmonizáciu práv osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana**, najmä pokiaľ ide o platnosť a formát povolení na pobyt, a objasnenie rozsahu pôsobnosti práv a povinností daných osôb, najmä pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie a sociálnu pomoc.
- **Súlad s existujúcimi ustanoveniami v tejto oblasti politiky**

¹³ COM(2016) 271 final.

¹⁴ COM(2016) 377 final.

¹⁵ Smernica Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003 o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom (Ú. v. EÚ L 16, 23.1.2004, s. 44).

Tento návrh, rovnako ako predtým prepracované znenie smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu, je podstatnou súčasťou spoločného európskeho azylového systému a je plne v súlade s prvotnými návrhmi na reformu spoločného európskeho azylového systému predloženými 4. mája 2016 a s návrhmi na reformu smernice o konaní o azyly a smernice o podmienkach prijímania vrátane návrhu na premenu prvej z nich na nariadenie, a návrhom na zriadenie štruktúrovaného systému Únie pre presídľovanie.

Návrh vychádza z ustanovení návrhu na zriadenie Agentúry Európskej únie pre azyly, pokiaľ zaväzuje rozhodujúce orgány členských štátov zohľadniť pri posudzovaní žiadostí o azyly informácie o krajine pôvodu, ktoré agentúra zhromažďuje, a spoločnú analýzu a usmernenia, ktoré agentúra vydá k takýmto informáciám o krajine pôvodu. Okrem toho významné a relevantné zmeny v tejto spoločnej analýze a usmerneniach predstavujú podnet pre preskúmanie postavenia osôb, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana.

Čo sa týka práv a povinností žiadateľov o medzinárodnú ochranu, v ich výslovnej povinnosti zdôvodniť žiadosť všetkými náležitosťami, ktoré majú k dispozícii, a spolupracovať, sa odzrkadľujú príslušné ustanovenia návrhu na revíziu dublinského nariadenia¹⁶.

Pokiaľ ide o nariadenie o konaniach o azyly, oba návrhy nariadení sa navzájom dopĺňajú, keďže v tomto návrhu sa stanovujú kritériá pre spĺňanie podmienok a dôvody na odňatie, zatiaľ čo v nariadení o konaní o azyly sa stanovujú procesné pravidlá týkajúce sa žiadostí o medzinárodnú ochranu.

• **Súlad s ostatnými politikami Únie**

Tento návrh je v súlade s komplexnou dlhodobou politikou v oblasti lepšieho riadenia migrácie, ktorú Komisia stanovila v európskej migračnej agende¹⁷, v ktorej sa politické usmernenia predsedu Európskej komisie Jeana-Clauda Junckera rozpracovali do súboru ucelených a vzájomne sa podporujúcich iniciatív založených na štyroch pilieroch. Tieto piliere spočívajú v obmedzení motivácie na neregulárnu migráciu, zabezpečení vonkajších hraníc a zachraňovaní životov, ako aj v silnej azylovej politike a novej politike pre legálnu migráciu. Tento návrh, ktorým sa ďalej vykonáva európska migračná agenda, pokiaľ ide o cieľ posilniť azylovú politiku Únie, by sa mal vnímať ako súčasť širšej politiky na úrovni EÚ zameranej na budovanie spoľahlivého a účinného systému pre udržateľné riadenie migrácie do budúcnosti, ktorý je spravodlivý pre hostiteľské spoločnosti a občanov EÚ aj pre dotknutých štátnych príslušníkov tretej krajiny a krajiny pôvodu a tranzitu.

Okrem toho navrhované zmeny týkajúce sa možnej motivácie na integráciu môžu prispieť k dosiahnutiu cieľov akčného plánu pre integráciu¹⁸.

• **PRÁVNY ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA**

• **Právny základ**

Vzhľadom na cieľ návrhu, ktorým je zaistiť, aby členské štáty na jednej strane uplatňovali spoločné kritériá pre spĺňanie podmienok osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú

¹⁶ COM(2016) 27 final.

¹⁷ COM(2015) 240 final.

¹⁸ COM(2016) 377 final.

ochranu, a na druhej strane, aby tieto osoby mali vo všetkých členských štátoch k dispozícii spoločný súbor práv, je právnym základom článok 78 ods. 2 písm. a) a b) Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). V týchto ustanoveniach sa uvádza, že Únia tvorí spoločnú politiku v oblasti azylu, doplnkovej ochrany a dočasnej ochrany s cieľom poskytnúť zodpovedajúce právne postavenie každému štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý potrebuje medzinárodnú ochranu, a zabezpečiť súlad so zásadou non-refoulement (zákazu vyhostenia alebo vrátenia). Táto politika musí byť v súlade so Ženevským dohovorom z 28. júla 1951 a Protokolom z 31. januára 1967 týkajúcim sa právneho postavenia utečencov, ako aj inými príslušnými zmluvami.

V rámci týchto právomocí môže EÚ prijať opatrenia, v ktorých sa okrem iného stanovuje:

- a) jednotný štatút azylu pre štátnych príslušníkov tretích krajín platný v celej Únii a
- b) jednotné postavenie doplnkovej ochrany pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí potrebujú medzinárodnú ochranu, pričom nezískali azyl v EÚ.

Článok 79 ods. 2 písm. a) ZFEÚ sa pridáva ako právny základ preto, lebo navrhované zmeny smernice 2003/109/ES o osobách s dlhodobým pobytom sa týkajú osôb, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana.

- **Subsidiarita (v prípade inej ako výlučnej právomoci)**

Súčasný nesúlad v miere uznaných žiadostí a rozdielne postavenia ochrany priznávané žiadateľom o azyl s podobnými žiadosťami v rámci EÚ, v obdobiach platnosti povolenia na pobyt, ako aj v úrovni práv garantovaných osobám, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana, môže motivovať k zneužívaniu azylového systému a sekundárnym pohybom v rámci EÚ.

Cieľom je nahradiť doterajšiu smernicu nariadením, aby sa umožnilo väčšie zblíženie spôsobov, akými sa rozhoduje o podobných žiadostiach o azyl, a obsahu poskytovanej medzinárodnej ochrany, čím sa oslabí motivácia pohybovať sa v rámci EÚ a osobám, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana, sa zabezpečí rovnaké zaobchádzanie v celej EÚ.

Vzhľadom na to, že spoločný európsky azylový systém zahŕňa spoločné normy v celej EÚ pre všetkých žiadateľov o azyl a osoby, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana, tieto ciele sa nedajú dosiahnuť na úrovni jednotlivých členských štátov samostatne. Aby sa umožnilo väčšie zblíženie v oblasti rozhodnutí o azyloch v rámci EÚ a zmiernili sa uvedené nepriaznivé dôsledky, je potrebné opatrenie na úrovni EÚ.

Členské štáty môžu naďalej poskytovať iné formy ochrany podľa vnútroštátnych právnych predpisov.

- **Proporcionalita**

V súlade so zásadou proporcionality podľa článku 5 Zmluvy o Európskej únii toto nariadenie neprekračuje rámec nevyhnutný na dosiahnutie jeho cieľov.

Napriek tomu, že prijatím smerníc 2004/83/ES a 2011/95/EÚ sa dosiahla značná harmonizácia, stále existuje značný rozdiel, pokiaľ ide o mieru uznaných žiadostí a druh postavenia ochrany priznaného jednotlivými členskými štátmi, ako aj o obsah danej ochrany. Navyše napriek povinnosti odňať postavenie, ak zanikne riziko prenasledovania alebo vážneho bezprávia, členské štáty v súčasnosti vykonávajú systematické preskúmanie postavenia len zriedka. Nepovinné pravidlá v súčasnej smernici (t. j.: povinnosť žiadateľa zdôvodniť žiadosť, pravidlá vzťahujúce sa na posúdenie vnútroštátnej ochrany, nepovinné

dôvody na odňatie) poskytujú členským štátom pri posudzovaní žiadostí o azyl určitý priestor na voľné uváženie.

Harmonizovanejšie pravidlá pre spĺňanie podmienok a pre obsah ochrany napomôžu väčšie zblíženie rozhodnutí o azyle v členských štátoch a tým aj lepšie fungovanie spoločného európskeho azylového systému vrátane trvalo udržateľného a spravodlivého systému na určenie členského štátu zodpovedného za žiadateľov o azyl, ako sa predpokladá v navrhovanej revízii dublinského nariadenia.

Navrhované zmeny neprekračujú rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie vytýčených cieľov, a týkajú sa oblasti, v ktorých bude mať ďalšia harmonizácia výrazný vplyv. Nové ustanovenia požadujúce, aby rozhodujúce orgány v členských štátoch zohľadňovali spoločnú analýzu a usmernenia, ktoré poskytl Agentúra Európskej únie pre azyl o situácii v danej krajine pôvodu, navyše reagujú na potrebu chýbajúceho primeraného zblížovania, pokiaľ ide o prijímané rozhodnutia o azyle. Posilnenie ustanovení o zániku postavenia utečenca alebo postavenia doplnkovej ochrany je reakciou na skutočnosť, že takéto ustanovenia síce boli obsiahnuté v prepracovanom znení smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu, ale členské štáty ich systematicky neuplatňovali. Zároveň sa navrhuje objasniť pravidlá týkajúce sa spĺňania podmienok na priznanie postavenia osoby, ktorej sa poskytl medzinárodná ochrana, a obsahu takéhoto postavenia so zreteľom na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, objasniť rozsah poskytnutých práv, a v prípade potreby zabezpečiť harmonizáciu, najmä pokiaľ ide o platnosť a formát povolení na pobyt, a stanoviť motivačné faktory na integráciu v súvislosti so sociálnou pomocou. V neposlednom rade sa navrhuje zmena smernice o osobách s dlhodobým pobytom v EÚ s cieľom odradiť osoby, ktorým sa poskytl medzinárodná ochrana, od nelegálneho pohybu v rámci EÚ bez toho, aby sa prekročil rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie odrádzajúceho účinku.

- **Variabilná geometria**

Spojené kráľovstvo a Írsko sú viazané prvou smernicou o oprávnení na medzinárodnú ochranu (smernica 2004/83/ES), keďže oznámili želanie zúčastniť sa na prijatí a uplatňovaní uvedenej smernice na základe Protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k ZEÚ a ZFEÚ. K prepracovanému zneniu smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu (smernica 2011/95/EÚ) sa tieto krajiny rozhodli nepripojiť.

V súlade s uvedeným protokolom sa Spojené kráľovstvo a Írsko môžu rozhodnúť zúčastniť sa na prijatí tohto návrhu. Túto možnosť majú aj po prijatí návrhu.

Podľa Protokolu o postavení Dánska, ktorý je pripojený k ZEÚ a ZFEÚ, sa Dánsko nepodieľa na prijímaní opatrení Radou podľa hlavy V ZFEÚ (s výnimkou „opatrení vymedzujúcich tretie krajiny, ktorých štátni príslušníci musia mať pri prekročení vonkajších hraníc členských štátov víza, alebo opatrení týkajúcich sa jednotného formátu víz“).

Účasť Spojeného kráľovstva, Írska a Dánska na dojednaniach stanovených v tomto návrhu, ktorým sa zrušuje prepracované znenie smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu 2011/95/EÚ, sa stanoví v priebehu rokovaní v súlade s danými protokolmi. Tieto protokoly hlavne Spojenému kráľovstvu a Írsku umožňujú, ale nevyžadujú to od nich, aby sa rozhodli zapojiť do iniciatív v oblasti politiky slobody, bezpečnosti a spravodlivosti pri súčasnom rešpektovaní ich funkčnosti.

- **Výber nástroja**

Súčasný prepracovaný znenie smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu sa navrhuje nahradiť nariadením, aby sa dosiahla väčšia miera zblížovania pri rozhodovaní o azyle tak, že súčasný nepovinný pravidlá, ktoré poskytujú spoločné kritériá pre uznávanie žiadateľov o azyl, sa zmenia na povinné pravidlá, obsah medzinárodnej ochrany sa lepšie objasní a spresní (najmä pokiaľ ide o obdobie platnosti povolení na pobyt a sociálne práva) a stanoví sa pravidlá zamerané na predchádzanie sekundárnym pohybom.

Pôvodná smernica o oprávnení na medzinárodnú ochranu 2004/83/ES už bola prepracovaná, výsledkom čoho je súčasný prepracovaný znenie smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu (2011/95/EÚ). Hoci nástroj v podobe smernice prispel k značnej miere aproximácie vnútroštátnych právnych predpisov, zdá sa, že miera uznaných žiadostí sa v jednotlivých členských štátoch stále líši a neexistuje ani primerané zblížovanie, pokiaľ ide o druh priznaného postavenia ochrany.

V súlade s tým, čo Komisia oznámila vo svojom oznámení zo 6. apríla 2016 „Smerom k reforme spoločného európskeho azylového systému a zlepšeniu možností legálnej migrácie do Európy“, sa okrem podstatných zmien súčasnej prepracovanej smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu mení aj forma právneho nástroja na nariadenie. Samotná táto zmena prispeje k ďalšiemu zblížovaniu tým, že sa odstránia rozdiely pri transpozícii a zaistí sa priama uplatniteľnosť pravidiel. Zároveň sa touto zmenou zabezpečí súlad s návrhom nariadenia o konaní o azyle, v prípade ktorého sa takisto navrhuje zmena na nariadenie.

3. VÝSLEDKY HODNOTENÍ EX POST, KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

- **Hodnotenia *ex post* existujúcich právnych predpisov**

Európska komisia zadala v roku 2015 vypracovanie dvoch externých štúdií¹⁹, pričom jedna sa zameriava na to, ako členské štáty uplatňujú súčasnú smernicu o oprávnení na medzinárodnú ochranu, a v druhej sa skúmajú problémy pri vykonávaní, zisťujú nedostatky a posudzuje sa, či súčasný prepracovaný znenie smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu viedlo k väčšej miere konvergencie v Európe. Komisia počas vypracúvania tejto štúdie úzko spolupracovala s jej dodávateľmi a pri príprave tohto návrhu sa mohla oprieť o niektoré predbežné zistenia.

Zo štúdie o vykonávaní vyplynulo, že súčasný prepracovaný znenie smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu v niektorých oblastiach prispelo k zvýšeniu úrovne aproximácie vnútroštátnych právnych predpisov. Zdá sa však, že v iných oblastiach existujú pri jej uplatňovaní v praxi stále výrazné rozdiely, čo v jednotlivých členských štátoch vedie k rôznym výsledkom žiadostí o azyl, pokiaľ ide o mieru uznaných žiadostí o azyl, a to aj vtedy, keď žiadatelia pochádzajú z tej istej krajiny pôvodu. Pri uplatňovaní prepracovaného znenia smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu boli zaznamenané výrazné rozdiely v spôsobe, akým sa posudzujú skutočnosti a okolnosti žiadosti, v posudzovaní žiadostí „sur place“ (na mieste) a alternatívach ochrany a uplatňovaní ustanovení o zániku postavenia.

Získavanie a uplatňovanie informácií o krajine pôvodu a zoznamov bezpečných krajín pôvodu, ako aj posúdenie dôveryhodnosti žiadateľa počas posudzovania jeho opodstatnenej

¹⁹ Budú uverejnené onedlho.

obavy z prenasledovania alebo vážneho bezprávia sa považuje za jeden z hlavných dôvodov rozdielov v miere uznávania v EÚ. Štúdia dospela aj k záveru, že pri zosúladzovaní obsahu práv poskytovaných osobám, ktorým sa poskytna doplnková ochrana, a utečencom sa dosiahla vyššia úroveň harmonizácie (napr. pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu, prístup k vzdelaniu alebo prístup k zdravotnej starostlivosti). V postupoch členských štátov sa však naďalej vyskytujú rozdiely pri udeľovaní práv utečencom a osobám, ktorým sa poskytna doplnková ochrana, pokiaľ ide o udeľovanie povolení na pobyt, vydávanie cestovných dokladov, sociálnu pomoc, druh a kvalitu integračných programov, ako aj pomoc pri repatriácii. Takéto rozdiely sú na jednej strane dôsledkom odlišného výkladu ustanovení a na druhej strane súvisia s tým, do akej miery členské štáty transponovali do vnútroštátnych právnych predpisov niektoré nepovinné ustanovenia – vo forme nepovinných obmedzení alebo možnosti priaznivejších pravidiel.

- **Konzultácie so zainteresovanými stranami**

V nadväznosti na svoje oznámenie zo 6. apríla 2016 „Smerom k reforme spoločného európskeho azylového systému a zlepšeniu možností legálnej migrácie do Európy“²⁰ Komisia otvorila diskusiu o možnostiach budúcej reformy pravidiel EÚ v oblasti azylu.

Útvary Komisie v tejto súvislosti v máji diskutovali o oznámení s členskými štátmi, mimovládnyimi organizáciami (MVO) a UNHCR, a v júni 2016 s koordinátormi výboru Európskeho parlamentu pre občianske slobody. Európsky parlament takisto rokoval o oznámení na svojom plenárnom zasadnutí 11. mája. Boli doručené aj písomné príspevky.

Členské štáty sa vo všeobecnosti vyjadrili v prospech ďalšej harmonizácie. Pokiaľ ide o spôsoby, ako dosiahnuť väčšie zblíženie v otázke uznávania žiadostí a druhov priznaného postavenia ochrany, dôraz sa kládol na dôležitosť praktickej spolupráce a usmernení agentúry.

V prípade preskúmania postavenia ochrany po tom, ako bolo priznané, sa s podporou stretol najmä návrh iniciovať preskúmanie v nadväznosti na zmenu informácií o krajine pôvodu na úrovni EÚ. Niektoré členské štáty zároveň varovali pred administratívnou záťažou, ktorá by mohla vzniknúť, keby existovala všeobecná a výslovná povinnosť preverovať možný zánik postavenia vždy, keď sa obnovuje povolenie na pobyt.

Podporu získal aj návrh na ďalšiu harmonizáciu obdobia platnosti vydaných povolení. Niekoľko členských štátov však uviedlo, že by sa nemala spochybňovať možnosť vydávať povolenia na pobyt z iných dôvodov (humanitárnych dôvodov alebo z dôvodu legálnej migrácie) po zániku postavenia ochrany, a že je dôležité, aby sa nenáležite neoslabovali vyhladky na integráciu pod vplyvom dojmu, že ochrana je možno len dočasná.

Pokiaľ ide o úroveň práv poskytovaných osobám, ktorým sa poskytna ochrana, členské štáty vo všeobecnosti nepodporujú myšlienku, aby sa ešte viac rozlišovalo medzi danými dvoma postaveniami medzinárodnej ochrany. Niektoré členské štáty volali po väčšej flexibilitě, pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie a zdravotnú starostlivosť, zatiaľ čo iné zdôrazňovali, že existuje priestor na ďalšiu harmonizáciu v oblasti zlúčenia rodiny osôb, ktorým sa poskytna doplnková ochrana.

²⁰ COM(2016) 197 final.

Čo sa týka sekundárnych pohybov, s určitou podporou sa stretol návrh na zlepšenie informovania o povinnosti pobytu v členskom štáte, ktorý poskytol ochranu, aby boli osobám, ktorým sa poskytla ochrana, jasné dôsledky sekundárneho pohybu.

Čo sa týka integračných opatrení, spomenula sa možnosť, aby sa osoby, ktorým sa poskytla ochrana, povinne zúčastňovali na ponúkaných jazykových kurzoch/kurzoch občianskej náuky.

Koordinátori Výboru pre občianske slobody Európskeho parlamentu varovali pred akýmkoľvek znižovaním noriem. V súvislosti s navrhovaným preskúmaním postavenia zazneli obavy z toho, aký vplyv by malo na vyhliadky osôb, ktorým sa poskytla ochrana, na integráciu. Zároveň sa zdôraznilo, že každé opatrenie, ktoré sa má prijať, musí byť primerané a v súlade s Európskym dohovorom o ľudských právach a Chartou základných práv Európskej únie. Napokon v súvislosti s právami na voľný pohyb sa poznamenalo, že osoby, ktorým sa poskytla ochrana, by mali byť oprávnené na získanie postavenia osôb s dlhodobým pobytom v EÚ (smernica 2003/109/ES) skôr, ako uplynie súčasné päťročné obdobie, aby sa im umožnilo uplatňovať si práva na voľný pohyb.

Mimovládne organizácie vo všeobecnosti neboli za ďalšiu harmonizáciu, lebo sa obávali uvoľnenia noriem, a vyjadrili sa skôr v prospech lepšieho vykonávania súčasných ustanovení a vydávania usmernení agentúrou. V prípade, že by sa pristúpilo k zmene súčasných ustanovení, je podľa MVO potrebné posilniť práva žiadateľov.

V súvislosti so zbližovaním mimovládne organizácie vo všeobecnosti nepodporili myšlienku, aby bolo uplatňovanie ustanovenia o vnútroštátnej ochrane povinné, a nepodporili ani plány týkajúce sa povinného preskúmania prípadného zániku postavenia, pričom varovali pred negatívnymi účinkami na vyhliadky na integráciu a vytváraním zbytočnej administratívnej záťaže.

V súvislosti s právami mimovládne organizácie odporúčali zachovať najpriaznivejšie možnosti zaobchádzania, a to aj pokiaľ ide o obdobie platnosti povolení, a argumentovali proti akémukoľvek ďalšiemu rozlišovaniu medzi postavením utečenca a postavením doplnkovej ochrany.

V otázke sekundárnych pohybov mimovládne organizácie nepodporili zavedenie sankcií, naopak zdôraznili, že najskôr je potrebné lepšie pochopiť dôvody sekundárneho pohybu a uvažovať o motivácii. Čo sa týka plánov týkajúcich sa jasnejšej formulácie informačných povinností členských štátov, mimovládne organizácie podporili podrobnejšie pravidlá.

V otázke zlúčenia rodiny mimovládne organizácie zdôraznili, že je potrebné zosúladiť práva osôb s doplnkovou ochranou s právami utečencov v tejto oblasti.

- **Získavanie a využívanie expertízy**

Pri príprave tohto návrhu sa okrem štúdie Komisie o uplatňovaní a vykonávaní prepracovaného znenia smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu použili aj príslušné publikácie EASO, najmä zber údajov v rámci „matice kvality“ v súvislosti s oprávnenosťou a vylúčením, ako aj praktická príručka EASO k článku 15 písm. c) a súdna analýza článkov 12 a 17 prepracovaného znenia smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu.

- **Základné práva**

Navrhovaným nariadením sa rešpektujú základné práva a dodržiavajú zásady uznané najmä Chartou základných práv Európskej únie (ďalej aj „charta“). Cieľom tohto nariadenia je

predovšetkým zabezpečiť úplné rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a práva na azyl žiadateľov o azyl a ich sprevádzajúcich rodinných príslušníkov, ako aj podporiť uplatňovanie článkov charty týkajúcich sa ľudskej dôstojnosti, rešpektovania súkromného a rodinného života, slobody prejavu a práva na informácie, práva na vzdelanie, slobodnej voľby povolania a práva na prácu, slobody podnikania, práva na azyl, nediskriminácie, práv detí, sociálneho zabezpečenia a sociálnej pomoci, zdravotnej starostlivosti, a malo by sa preto vykonávať zodpovedajúcim spôsobom. Návrh rešpektuje povinnosť dodržiavať zákaz vyhostenia alebo vrátenia, ako sa stanovuje v článku 19 Charty základných práv Európskej únie, a to aj pri posudzovaní žiadostí o azyl vo vzťahu k medzinárodnej ochrane. Návrhom sa posilňujú procesné záruky, pričom sa stanovuje, že bremeno preukázania dostupnosti vnútroštátnej ochrany spočíva na rozhodujúcom orgáne a že posúdenie sa má vykonať po tom, ako sa stanovilo, že inak by sa uplatňovali kvalifikačné kritériá.

Návrh rovnako rešpektuje aj ustanovenia o sociálnej pomoci, ako sa stanovuje v článku 34 ods. 3 charty a článku 23 Ženevského dohovoru, keď členským štátom umožňuje podmieňovať poskytovanie určitej sociálnej pomoci efektívnou účasťou na integračných opatreniach a uložiť podmienky pobytu v súvislosti s prijímaním určitých sociálnych dávok, hoci sa vyžaduje, že takéto podmienky možno uplatňovať iba s cieľom uľahčiť integráciu osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana.

Osobitne sa zohľadnili práva detí a žien počas tehotenstva, pôrodu a v popôrodnom období. V návrhu sa zohľadňujú aj záväzky členských štátov na základe Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor). So zreteľom na návrhy Komisie na rozhodnutia Rady o podpise a uzavretí Istanbulského dohovoru, a s cieľom zaručiť vhodnú úroveň ochrany ženám, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, ktoré boli vystavené násiliu založenému na rodovej príslušnosti, by sa mal pri výklade a uplatňovaní tohto nariadenia prijať prístup zohľadňujúci rodové hľadisko, pričom tento prístup sa bude v každom prípade vyžadovať po uzavretí Istanbulského dohovoru zo strany EÚ.

4. VPLYV NA ROZPOČET

Tento návrh nepredstavuje pre Úniu finančnú ani administratívnu záťaž. Nemá preto žiadny vplyv na rozpočet Únie.

5. ĎALŠIE PRVKY

• Spôsob monitorovania, hodnotenia a podávania správ

Komisia podáva správu o uplatňovaní tohto nariadenia Európskemu parlamentu a Rade do dvoch rokov od nadobudnutia jeho účinnosti a potom každých päť rokov. Členské štáty sú povinné zaslať Komisii a agentúre Európskej únie pre azyl príslušné informácie na vypracovanie tejto správy. Agentúra bude zároveň prostredníctvom monitorovacieho mechanizmu, ktorý Komisia navrhla zriadiť vo svojej revízii mandátu agentúry, monitorovať, ako členské štáty dosahujú súlad s týmto nariadením²¹.

²¹ COM(2016) 271 final.

- **Podrobné vysvetlenie konkrétnych ustanovení návrhu**

Navrhuje sa nahradiť súčasné prepracované znenie smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu nariadením. Obsah smernice sa však zmenil len a) vzhľadom na politické ciele uvedené v bode 1; b) v rozsahu, ktorý bol potrebný na prispôsobenie jej znenia tomu, aby bolo priamo uplatniteľné; c) do tej miery, do akej bolo prípadne potrebné objasniť existujúce ustanovenia so zreteľom na príslušnú judikatúru. Vysvetlenia uvedené ďalej sa preto týkajú iba tých ustanovení, v ktorých sa v porovnaní so súčasným prepracovaným znením smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu zavádzajú podstatné zmeny.

1. Ďalšia harmonizácia spoločných kritérií pre uznávanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu

Článok 3 – Vecná pôsobnosť

Rozsah pôsobnosti nariadenia je naďalej dvojaký: na jednej strane stanoviť normy, ktoré musia štátni príslušníci tretích krajín alebo osoby bez štátnej príslušnosti spĺňať, aby sa mohli považovať za osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, a na druhej strane stanoviť obsah medzinárodnej ochrany, ktorá sa im poskytuje. Vzhľadom na to, že za nástroj tohto návrhu sa vybralo nariadenie, už sa v ňom nenachádza ustanovenie umožňujúce členským štátom poskytnúť priaznivejšie zaobchádzanie. V článku 3 ods. 2 sa však uvádza, že členské štáty môžu priznať vnútroštátne humanitárne postavenie osobám, ktoré nespĺňajú podmienky podľa tohto nariadenia. Okrem toho sa v príslušnom odôvodnení ozrejmuje, že členské štáty môžu zaviesť vnútroštátne opatrenia nad rámec toho, čo je upravené predkladaným nariadením, ale len spôsobom, ktorý nenaruša uplatňovanie jeho ustanovení.

Článok 4 – Posudzovanie skutočností

V článku 4 ods. 1 sa stanovuje povinnosť žiadateľa o medzinárodnú ochranu zdôvodniť žiadosť; žiadateľ je preto výslovne povinný predložiť všetky náležitosti, ktoré má k dispozícii, spolupracovať a – s ohľadom na príslušné ustanovenia návrhu dublinského nariadenia²² a návrhu nariadenia o konaniach o azyle – počas celého postupu byť naďalej prítomný na území daného členského štátu.

Článok 5 – Potreba medzinárodnej ochrany vznikajúca na mieste

Článok 5 ods. 3 sa teraz rozšíril tak, že členským štátom umožňuje, aby nepriznali postavenie doplnkovej ochrany alebo postavenie utečenca, ak žiadateľ o medzinárodnú ochranu podá následnú žiadosť založenú na okolnostiach, ktoré vytvoril svojím vlastným rozhodnutím od opustenia krajiny pôvodu.

Článok 8 – Vnútroštátna ochrana

V článku 8 ods. 1 sa stanovuje nová povinnosť posúdiť možnosť vnútroštátnej ochrany a v prípade splnenia podmienok, že môže bezpečne a oprávnene vycestovať do inej časti krajiny pôvodu a získať možnosť prijatia v inej časti krajiny pôvodu a je možné reálne očakávať, že sa tam usadí, určiť, že daný žiadateľ nepotrebuje medzinárodnú ochranu. Okrem stanovenia povinnosti týkajúcej sa posúdenia vnútroštátnej ochrany sa v článku 8 ods. 4

²² COM(2016) 27 final.

takisto doplnili záruky s cieľom objasniť, ako sa majú v tejto súvislosti posudzovať žiadosti o azyl.

Článok 10 – Dôvody prenasledovania

V súlade s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie²³ sa v článku 10 ods. 3 objasňuje, že rozhodujúci orgán nemôže odôvodnene očakávať, že žiadateľ sa bude správať diskkrétne alebo sa zdrží určitých postupov, ak sú takéto konanie alebo postupy príznačné pre jeho identitu, aby sa vyhol riziku prenasledovania vo svojej krajine pôvodu.

Článok 12 – Vylúčenie

Do článku 12 ods. 5 sa na základe judikatúry Súdneho dvora Európskej únie²⁴ dopĺňajú podrobnejšie ustanovenia s cieľom objasniť, že spáchanie určitých trestných činov (najmä neľudských činov a teroristických činov) je dôvodom na vylúčenie z postavenia utečenca, aj keď boli takéto činy spáchané s politickým cieľom.

V článku 12 ods. 6 sa na základe judikatúry Súdneho dvora Európskej únie²⁵ takisto spresňuje, že vylúčenie osoby z postavenia utečenca závisí výlučne od toho, či sú splnené podmienky tohto článku, a nemôže podliehať žiadnemu ďalšiemu posúdeniu proporcionality.

2. Väčšie zblíženie azylových rozhodnutí v celej EÚ vďaka tomu, že rozhodujúce orgány členských štátov budú povinné zohľadňovať usmernenia Agentúry Európskej únie pre azyl

Článok 7 – Aktéri ochrany

Ako prostriedok dosiahnutia väčšieho zblíženia postupov rozhodovania o azyle v rámci EÚ pri posudzovaní, či medzinárodná organizácia kontroluje štát alebo podstatnú časť jeho územia, sa v článku 7 ods. 3 stanovuje pre rozhodujúce orgány povinnosť opierať sa o usmernenie Únie, predovšetkým o spoločnú analýzu a usmernenia o situácii v krajine pôvodu, ktoré na úrovni Únie poskytujú Agentúra Európskej únie pre azyl a európske siete pre informácie o krajine pôvodu. V návrhu o Agentúre Európskej únie pre azyl (články 8 a 10 nariadenia²⁶) sa stanovuje právomoc vydávať takéto spoločné analýzy a usmernenia, na ktoré sa potom nepriamo odkazuje v článku 7 ods. 3 (ďalej aj „usmernenia agentúry“).

Článok 8 – Vnútroštátna ochrana

S cieľom zabezpečiť zblížovanie azylových rozhodnutí týkajúcich sa vnútroštátnej ochrany sú rozhodujúce orgány členských štátov, podobne ako v prípade postupu použitého v článku 7 ods. 3, povinné zohľadniť okrem iných informácií aj usmernenia agentúry.

Články 11 a 17 – Zánik postavenia utečenca a doplnkovej ochrany

V článku 11 ods. 2 písm. b), pokiaľ ide o zánik postavenia utečenca, a v článku 17 ods. 2 písm. b), pokiaľ ide o postavenie doplnkovej ochrany, sa rozhodujúcim orgánom stanovuje povinnosť vychádzať pri posudzovaní, či utečencom, resp. osobám, ktorým sa poskytla

²³ C-199/12.

²⁴ C-57/09.

²⁵ C-57/09.

²⁶ COM(2016) 271 final.

doplnková ochrana, zaniká oprávnenie na postavenie medzinárodnej ochrany, ktoré im bolo priznané, z usmernení agentúry.

3. Zavedenie systematického a pravidelného preskúmania postavenia

Článok 14 a článok 20 – Zrušenie, ukončenie alebo odmietnutie obnovenia postavenia utečenca, resp. postavenia doplnkovej ochrany

V článku 14 ods. 1 a článku 20 ods. 1 sa rozhodujúcim orgánom ukladá povinnosť zrušiť, ukončiť alebo odmietnuť obnovenie daného postavenia, keď potreba ochrany zanikla, alebo keď po poskytnutí ochrany nastali dôvody na vylúčenie. Aby sa overilo, či sú kritériá oprávnenosti (obava z prenasledovania, neselektívne násilie) naďalej splnené, je teda potrebné preskúmať postavenie.

Článok 15 a článok 21 – Preskúmanie postavenia utečenca, resp. postavenia osoby, ktorej sa poskytla doplnková ochrana

Návrhom sa zavádzajú mechanizmy na iniciovanie takéhoto preskúmania, pričom jeden sa týka obsahu a druhým sa zabezpečí pravidelnosť. Navrhuje sa teda, aby rozhodujúce orgány mali povinnosť vykonať takéto preskúmania, ak došlo k významnej relevantnej zmene v krajine pôvodu, ktorá je vyjadrená v dokumentoch vydaných na úrovni EÚ; t.j.: v usmerneniach agentúry [článok 15 ods. 1 písm. a) a článok 21 ods. 1 písm. a)], a keď obnovujú povolenia na pobyt po prvý raz v prípade utečencov a prvý a druhý raz v prípade osoby, ktorej sa poskytla doplnková ochrana [článok 15 ods. 1 písm. b) a článok 21 ods. 1 písm. b)]. Takéto preskúmania by nemali vnútroštátnym správnym orgánom spôsobiť ďalšiu administratívnu záťaž, keďže sú dobre ciele a predpísané v situáciách, keď sa má rozhodnutie o obnovení povolenia na pobyt prijať v každom prípade, alebo v prípadoch, že sú dostupné informácie o významnej zmene situácie v konkrétnej krajine pôvodu. Týmto návrhom sa preto umožní dosiahnuť vyšší stupeň harmonizácie a kontroly, pričom sa pre členské štáty nevytvorí zbytočná záťaž.

V prípade, že postavenie sa zrušuje z dôvodu zmeny okolností, navrhuje sa trojmesačný odklad (v článku 14 ods. 5 a článku 20 ods. 3), aby daná osoba dostala možnosť pokúsiť sa zmeniť svoje postavenie, ak to opodstatňujú iné dôvody (rodina, práca, štúdium, humanitárny dôvod atď.).

4. Riešenie problematiky sekundárnych pohybov objasnením toho, že osoba, ktorej sa poskytla pomoc, má povinnosť pobytu v členskom štáte, ktorý jej poskytol ochranu, a stanovením ďalších odrádzajúcich faktorov prostredníctvom zmeny smernice o osobách s dlhodobým pobytom

Článok 29 – Pohyb v rámci Únie

V článku 29 sa stanovuje všeobecné pravidlo, že osoba, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, je povinná mať pobyt v členských štátoch, ktoré poskytli ochranu, a spolu s článkom 44 sa v ňom stanovujú odrádzajúce faktory, keď sa zistí, že osoba sa nachádza v inom členskom štáte bez práva na pobyt alebo práva zdržiavať sa na jeho území. V článku 29 ods. 2 sa odkazuje na navrhované ustanovenia dublinského nariadenia [článok 20 ods. 1 písm. e)] v tejto oblasti. Okrem toho sa navrhuje zmeniť smernicu 2003/109/ES o osobách s dlhodobým pobytom a stanoviť, aby 5-ročné obdobie, po uplynutí ktorého sú osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, oprávnené na postavenie osoby s dlhodobým pobytom, začalo znovu plynúť vždy, keď sa zistí, že osoba sa nachádza v inom

členskom štáte, než členskom štáte, ktorý jej poskytol medzinárodnú ochranu, a to bez práva na pobyt alebo práva zdržiavať sa na jeho území v súlade s príslušným právom Únie alebo vnútroštátnym právom. Očakáva sa, že toto navrhované opatrenie bude osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, motivovať k dodržiavaniu predpisov a k tomu, aby sa vyhli neoprávneným sekundárnym pohybom, pretože inak by riskovali predĺženie čakacej lehoty na získanie postavenia osoby s dlhodobým pobytom a súvisiaceho práva na voľný pohyb v rámci EÚ.

V článku 29 sa takisto potvrdzuje, že po splnení podmienok článku 21 Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda, príslušné ustanovenia schengenského *acquis* umožňujú osobe, ktorej sa poskytla ochrana, pobyt v druhom členskom štáte uplatňujúcim schengenské *acquis* v plnom rozsahu na obdobie 90 dní počas ľubovoľného 180 dňového obdobia. V tomto článku sa takisto objasňuje, že osoba, ktorej sa poskytla ochrana, môže požiadať o povolenie na pobyt v inom členskom štáte podľa iných uplatniteľných pravidiel EÚ (ako sa navrhuje v návrhu o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretej krajiny na účely vysokokvalifikovaného zamestnania²⁷), alebo ak to vnútroštátne pravidlá členských štátov umožňujú.

Článok 24 – Informácie

V článku 24 sa stanovujú prísnejšie pravidlá pri poskytovaní informácií s cieľom zabezpečiť, aby si bola osoba, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, vedomá svojich práv a povinností, najmä pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa pohybu v rámci Únie. Na tieto účely sa navrhuje vykonávací akt, aby sa zaviedli jednotné pravidlá, pokiaľ ide o obsah a formu informácií, ktoré sa majú poskytovať v celej EÚ.

5. Ďalšia harmonizácia práv osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana

Článok 22 – Všeobecné pravidlá

V kapitole VII sa stanovuje obsah ochrany a práva a povinnosti sa uvádzajú v troch oddieloch – ako všeobecné ustanovenia, práva týkajúce sa pobytu a práva týkajúce sa integrácie. Zmeny povedú k väčšej harmonizácii prostredníctvom zavedenia jednotných pravidiel s osobitným zreteľom na povolenia na pobyt a cestovné doklady, ako aj spresnením rozsahu dostupných práv s osobitným zreteľom na sociálne práva.

Hoci priznanie postavenia utečenca je deklaratórnym aktom, v článku 22 ods. 3 sa výslovne ozrejmuje, že určité práva (prístup k zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu) môžu byť podmienené existenciou povolenia na pobyt.

Článok 25 – Celistvosť rodiny

Pokiaľ ide o celistvosť rodiny (článok 25), rozsah pôsobnosti pojmu rodinných príslušníkov sa rozširuje, aby odzrkadľoval realitu súčasných migračných trendov, podľa ktorých žiadatelia často prichádzajú na územie členských štátov po dlhšom období tranzitu. V príslušnom odôvodnení o celistvosti rodiny sa objasňuje, že tieto ustanovenia predstavujú *lex specialis* vo vzťahu k pravidlám smernice o zlúčení rodiny.

²⁷ COM(2016) 378 final.

Článok 26 – Povolenia na pobyt

Pokiaľ ide o povolenia na pobyt, v článku 26 sa nanovo výslovne stanovuje harmonizácia obdobia platnosti aj formátu povolenia na pobyt, ale zachováva sa rozdiel medzi osobami, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, a utečencami. V prípade doplnkovej ochrany bude povolenie na pobyt platné jeden rok s možnosťou predĺženia o dva roky (schéma 1 + 2 + 2 roky) a v prípade utečencov bude povolenie na pobyt platné tri roky s možnosťou predĺženia o 3 roky (schéma 3 + 3 + 3 roky).

Článok 27 – Cestovný doklad

V článku 27 sa navrhuje harmonizovať aj minimálne ochranné znaky a biometriu v cestovných dokladoch tým, že členským štátom sa ukladá povinnosť vydávať cestovné doklady s platnosťou aspoň jeden rok, vďaka čomu sa na tieto cestovné doklady budú vzťahovať harmonizačné pravidlá technických špecifikácií podľa nariadenia č. 2252/2004.

Článok 28 – Sloboda pohybu v rámci členského štátu

Pokiaľ ide o slobodu pohybu v rámci členského štátu, v článku 28 ods. 2 sa kodifikuje judikatúra Súdneho dvora Európskej únie²⁸ – zavádza sa pre členské štáty možnosť určiť podmienky pobytu, ak sú tieto podmienky pobytu potrebné na uľahčenie integrácie.

Článok 30 – Prístup k zamestnaniu

V článku o prístupe k zamestnaniu (článok 30) sa lepšie objasňujú práva na rovnaké zaobchádzanie v oblasti zamestnanosti, vysvetľujú sa doplnené kolektívne pracovné práva a takisto sa lepšie sformulovala aj povinnosť členského štátu zabezpečiť ochranu zdravia a bezpečnosti na pracovisku a povinnosť členského štátu uľahčiť prístup.

Článok 32 – Prístup k postupom uznávania kvalifikácií a potvrdenia zručností

Pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa uznávania kvalifikácií (článok 32 ods. 1 a 2), jasnejšie sa sformulovala povinnosť rovnakého zaobchádzania a povinnosť uľahčiť prístup, a pokiaľ ide o potvrdzovanie zručností, povinnosť rovnakého zaobchádzania sa uvádza samostatne, aby sa zdôraznil rozdiel medzi týmito dvoma systémami.

Článok 33 – Sociálne zabezpečenie

V záujme právnej zrozumiteľnosti je rozsah pôsobnosti sociálneho zabezpečenia vysvetlený prostredníctvom krížového odkazu na nariadenie o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (článok 2 ods. 17).

6. Posilnenie motivácie osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, na integráciu

Článok 34 – Sociálna pomoc

Sociálna pomoc je v súčasnosti vymedzená v článku 2 ods. 18 na základe judikatúry²⁹. V prípade osôb, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, sa zachováva súčasná možnosť obmedziť poskytovanie sociálnej pomoci na základné dávky. Základné dávky znamenajú

²⁸ Vec C-413/14.

²⁹ Vec C-140/12.

aspoň podporu minimálneho príjmu, pomoc v prípade choroby alebo tehotenstva a rodičovskú pomoc, ak tieto dávky existujú a priznávajú sa štátnym príslušníkom daného členského štátu.

Okrem týchto obmedzení sa ako opatrenie na zabezpečenie motivácie na integráciu v článku 34 navrhuje ponechať členským štátom možnosť podmieňovať udeľovanie určitej sociálnej pomoci účinnou účasťou všetkých osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, na integračných opatreniach.

Článok 38 – Prístup k prostriedkom na integráciu

Ako zodpovedajúce opatrenie sa preto v článku 38 stanovuje pre dané osoby možná povinnosť zúčastňovať sa na integračných opatreniach. Ak však členské štáty uložia osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, povinnosť účinne sa zúčastňovať na integračných opatreniach v súlade s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie, mali by zohľadňovať zložitú situáciu jednotlivcov³⁰.

³⁰

Vec C-579/13.

Návrh

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY

o normách pre podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti na poskytnutie medzinárodnej ochrany, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah poskytovanej ochrany, a ktorým sa mení smernica Rady 2003/109/ES z 25. novembra 2003, pokiaľ ide o postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny, ktorí sú osobami s dlhodobým pobytom

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 78 ods. 2 písm. a) a b) a článok 79 ods. 2 písm. a),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom,

keďže:

- (1) V smernici 2011/95/EÚ z 13. decembra 2011 o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a o obsahu poskytovanej ochrany³¹ (prepracované znenie) je potrebné vykonať viaceré podstatné zmeny. S cieľom zabezpečiť harmonizáciu a väčšiu mieru zblíženia rozhodnutí o azyle a obsahu medzinárodnej ochrany, aby sa obmedzila motivácia na pohyb v rámci Európskej únie a zabezpečilo rovnaké zaobchádzanie s osobami, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, by sa uvedená smernica mala zrušiť a nahradiť nariadením.
- (2) Spoločná azylová politika vrátane spoločného európskeho azylového systému (ďalej aj „CEAS“), ktorá je založená na plnom a všestrannom uplatňovaní Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z 28. júla 1951 zmeneného Newyorským protokolom z 31. januára 1967 (ďalej len „Ženevský dohovor“), je neoddeliteľnou súčasťou cieľa Európskej únie postupne vytvoriť priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti otvorený pre tých, ktorí z donútenia okolnosťami oprávnene hľadajú ochranu v Únii. Takáto politika by sa mala riadiť zásadou solidarity a spravodlivého

³¹ Ú. v. EÚ L 337, 20.12.2011, s. 9.

rozdelenia zodpovednosti (aj z toho plynúcich finančných dôsledkov) medzi členské štáty.

- (3) Spoločný európsky azylový systém je založený na spoločných normách pre konania o azyle, uznávanie a ochranu poskytované na úrovni Únie, podmienky prijímania a systém na určenie členského štátu zodpovedného za žiadateľov o azyl. Napriek pokroku, ktorý sa doteraz dosiahol v postupnom vytváraní spoločného európskeho azylového systému, stále existujú značné rozdiely medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o druhy používaných postupov, mieru uznaných žiadostí, druh poskytovanej ochrany, úroveň materiálnych podmienok prijímania a dávky poskytované žiadateľom o medzinárodnú ochranu a osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana. Tieto rozdiely sú významnou pohnútkou na sekundárne pohyby a zároveň bránia dosiahnutie cieľa, ktorým je zabezpečiť, aby sa so všetkými žiadateľmi zaobchádzalo rovnako, bez ohľadu na to, kde v Únii podajú žiadosť.
- (4) Komisia vo svojom oznámení zo 6. apríla 2016³² uvádza možnosti na zlepšenie CEAS, konkrétne vytvoriť trvalo udržateľný a spravodlivý systém na určenie členského štátu zodpovedného za žiadateľov o azyl, posilniť systém Eurodac, dospieť k väčšiemu zblíženiu v rámci azylového systému EÚ, predchádzať sekundárnym pohybom v rámci Európskej únie, a dať nový mandát Agentúre Európskej únie pre azyl. Uvedené oznámenie je v súlade s výzvami, ktoré Európska rada vzniesla v dňoch 18. až 19. februára 2016³³, aby sa pokračovalo v reforme existujúceho rámca EÚ v záujme zabezpečenia humánnej a účinnej azylovej politiky. Zároveň sa v ňom navrhuje spôsob napredovania v súlade s uceleným prístupom k migrácii, ktorý uviedol Európsky parlament vo svojej iniciatívnej správe z 12. apríla 2016.
- (5) V záujme dobrého fungovania CEAS vrátane dublinského systému by sa malo dospieť k výraznému pokroku, pokiaľ ide o zblížovanie vnútroštátnych azylových systémov, s osobitným zreteľom na odlišné miery uznaných žiadostí a druh postavenia ochrany v členských štátoch. Okrem toho by sa mali posilniť pravidlá týkajúce sa preskúmania postavenia, aby sa zabezpečilo, že ochrana sa poskytne len tým, ktorí ju potrebujú, a len na tak dlho, ako bude potrebná. Navyše by sa malo zabrániť rozdielnym postupom, pokiaľ ide o trvanie povolení na pobyt, a mali by sa lepšie objasniť a harmonizovať práva udeľované osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana.
- (6) Aby sa zabezpečila konzistentnejšia úroveň harmonizácie v celej Únii a poskytol vyšší stupeň právnej istoty a transparentnosti, je teda potrebné nariadenie.
- (7) Hlavným cieľom tohto nariadenia je na jednej strane zaistiť, aby členské štáty uplatňovali spoločné kritériá na identifikáciu osôb, ktoré skutočne potrebujú medzinárodnú ochranu, a na druhej strane zaistiť, aby bol pre tieto osoby k dispozícii vo všetkých členských štátoch spoločný súbor práv.
- (8) Ďalšia aproximácia pravidiel o priznaní a obsahu postavenia utečenca a postavenia doplnkovej ochrany by navyše mala pomôcť obmedziť sekundárne pohyby žiadateľov o medzinárodnú ochranu a osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, medzi členskými štátmi v prípade, keď takýto pohyb môže byť spôsobený rozdielmi vo

³² COM(2016) 197 final.

³³ EUCO 19.2.2016, SN 1/16.

vnútroštátnych právnych opatreniach, ktoré boli prijaté na transpozíciu smernice o oprávnení na medzinárodnú ochranu nahradenej týmto nariadením.

- (9) Toto nariadenie sa neuplatňuje na iné vnútroštátne humanitárne postavenia priznávané členskými štátmi podľa ich vnútroštátneho práva tým osobám, ktoré nespĺňajú podmienky na postavenie utečenca alebo postavenie doplnkovej ochrany. Takéto postavenia, ak sa vydávajú, sa majú vydať takým spôsobom, aby nevznikalo riziko zámeny s medzinárodnou ochranou.
- (10) Vyhovujúcim kandidátom na presídlenie by sa mala poskytnúť medzinárodná ochrana. Ustanovenia tohto nariadenia týkajúce sa obsahu medzinárodnej ochrany vrátane pravidiel zameraných na odradenie od sekundárneho pohybu by sa mali uplatňovať zodpovedajúcim spôsobom.
- (11) Týmto nariadením sa rešpektujú základné práva a dodržiavajú zásady uznané najmä Chartou základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“). Cieľom tohto nariadenia je predovšetkým zabezpečiť úplné rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a práva na azyl žiadateľov o azyl a rodinných príslušníkov, ktorí ich sprevádzajú, ako aj podporiť uplatňovanie článkov charty týkajúcich sa ľudskej dôstojnosti, rešpektovania súkromného a rodinného života, slobody prejavu a práva na informácie, práva na vzdelanie, slobodnej voľby povolania a práva na prácu, slobody podnikania, práva na azyl, nediskriminácie, práv detí, sociálneho zabezpečenia a sociálnej pomoci, zdravotnej starostlivosti, a malo by sa preto vykonávať zodpovedajúcim spôsobom.
- (12) Pokiaľ ide zaobchádzanie s osobami, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia, členské štáty sú viazané záväzkami na základe nástrojov medzinárodného práva, ktorých sú zmluvnou stranou, a to aj predovšetkým tých, ktoré zakazujú diskrimináciu.
- (13) Na poskytnutie primeranej podpory úsiliu členských štátov pri zavádzaní noriem stanovených týmto nariadením, a to najmä tých členských štátov, ktoré predovšetkým z dôvodu ich geografickej alebo demografickej situácie čelia osobitnému a neúmernému tlaku na ich azylové systémy, by sa mali použiť zdroje Fondu pre azyl, migráciu a integráciu.
- (14) Agentúra Európskej únie pre azyl by mala poskytovať primeranú podporu pri uplatňovaní tohto nariadenia, najmä poskytovaním expertov, ktorí budú pomáhať orgánom členských štátov pri prijímaní, registrácii a posudzovaní žiadostí o medzinárodnú ochranu, poskytovaním aktualizovaných informácií o tretích krajinách vrátane informácií o krajine pôvodu a iných príslušných usmernení a nástrojov. Pri uplatňovaní tohto nariadenia by orgány členských štátov mali zohľadniť operačné normy, orientačné usmernenia a najlepšie postupy vypracované Agentúrou Európskej únie pre azyl (ďalej len „agentúra“). Pri posudzovaní žiadostí o medzinárodnú ochranu by orgány členských štátov mali zohľadňovať predovšetkým informácie, správy, spoločnú analýzu a usmernenia o situácii v krajinách pôvodu, ktoré na úrovni Únie vypracúva agentúra a európske siete pre informácie o krajine pôvodu v súlade s článkami 8 a 10 nariadenia³⁴.

³⁴

COM(2016) 271 final.

- (15) Pri vykonávaní tohto nariadenia by sa mal v prvom rade zohľadňovať „najlepší záujem dieťaťa“ v súlade s Dohovorom Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa z roku 1989. Pri posudzovaní najlepšieho záujmu dieťaťa by orgány členských štátov mali náležite zohľadňovať najmä zásadu celistvosti rodiny, blaho a sociálny rozvoj maloletej osoby, hľadiská ochrany a bezpečnosti a názory maloletej osoby s ohľadom na jej vek a vyspelosť.
- (16) Pojem rodinní príslušníci by mal zohľadňovať rôzne konkrétne okolnosti týkajúce sa závislého postavenia a osobitnú pozornosť treba venovať presadzovaniu najlepšieho záujmu dieťaťa. Mal by tiež odzrkadľovať realitu súčasných migračných trendov, podľa ktorých žiadatelia často prichádzajú na územie členských štátov po dlhšom období tranzitu. Tento pojem by mal preto zahŕňať rodiny, ktoré boli založené mimo krajiny pôvodu, ale pred ich vstupom na územie členského štátu.
- (17) Týmto nariadením nie je dotknutý Protokol o azyle pre štátnych príslušníkov členských štátov Európskej únie pripojený k Zmluve o Európskej únii (Zmluva o EÚ) a ZFEÚ.
- (18) Priznanie postavenia utečenca je deklaratórnym aktom.
- (19) Konzultácie s Vysokým komisárom Organizácie Spojených národov pre utečencov môžu orgánom členských štátov poskytnúť cenné usmernenie pri určovaní postavenia utečenca v súlade s článkom 1 Ženevského dohovoru.
- (20) Mali by sa stanoviť normy pre vymedzenie postavenia utečenca a jeho obsah s cieľom usmerniť príslušné vnútroštátne orgány členských štátov pri uplatňovaní Ženevského dohovoru.
- (21) Je potrebné zaviesť spoločné kritériá pre uznávanie žiadateľov o azyl za utečencov v zmysle článku 1 Ženevského dohovoru.
- (22) Osobitne je potrebné zaviesť spoločné koncepcie potreby ochrany vznikajúcej na mieste, zdrojov bezprávia a ochrany, vnútroštátnej ochrany a prenasledovania vrátane dôvodov pre prenasledovanie.
- (23) Pri spĺňaní podmienok stanovených v tomto nariadení môžu ochranu poskytovať buď štát alebo strany či organizácie vrátane medzinárodných organizácií, ak o to majú záujem a je to v ich možnostiach, ktoré kontrolujú región alebo väčšiu oblasť v rámci územia štátu. Takáto ochrana by mala byť účinná a nemala by byť dočasná.
- (24) Vnútroštátna ochrana pred prenasledovaním alebo vážnym bezpráviem by mala byť žiadateľovi účinne dostupná v časti krajiny pôvodu, kam môže bezpečne a legálne odcestovať, získať možnosť prijatia a kde možno reálne očakávať, že sa usadí. Posúdenie, či takáto vnútroštátna ochrana existuje, by malo byť neoddeliteľnou súčasťou posúdenia žiadosti o medzinárodnú ochranu, a malo by sa vykonať po tom, čo rozhodujúci orgán stanovil, že inak by sa uplatňovali kvalifikačné kritériá. Bremono preukázania, že vnútroštátna ochrana je dostupná, by malo spočívať na rozhodujúcom orgáne.
- (25) Keď sú pôvodcami prenasledovania alebo vážneho bezprávia štát alebo verejné subjekty, malo by sa predpokladať, že účinná ochrana nie je žiadateľovi dostupná. Ak je žiadateľom maloletá osoba bez sprievodu, súčasťou posúdenia, či je ochrana účinne

dostupná, by mala byť dostupnosť primeraných opatrení v oblasti starostlivosti a opatery, ktoré sú v najlepšom záujme maloletej osoby bez sprievodu.

- (26) Pri posudzovaní žiadostí malolekých osôb o medzinárodnú ochranu je potrebné, aby rozhodujúce orgány zohľadňovali osobitné formy prenasledovania detí.
- (27) Jednou z podmienok, ktoré treba splniť na priznanie postavenia utečenca v zmysle článku 1 písm. A Ženevského dohovoru je existencia príčinnej súvislosti medzi dôvodmi prenasledovania, ako sú rasa, náboženstvo, národnosť, politické názory alebo príslušnosť k určitej sociálnej skupine, a aktmi prenasledovania alebo chýbajúcou ochranou pred takýmito aktmi.
- (28) Rovnako je potrebné zaviesť spoločnú koncepciu prenasledovania z dôvodu „príslušnosti k určitej sociálnej skupine“. Na účely vymedzenia pojmu určitej sociálnej skupiny je potrebné náležite zohľadniť skutočnosti vyplývajúce z rodovej príslušnosti žiadateľa vrátane rodovej identity a sexuálnej orientácie, ktoré môžu súvisieť s určitými právnymi tradíciami a zvykmi a ktorých dôsledkom môže byť napríklad mrzačenie pohlavných orgánov, nútená sterilizácia či nútené potraty, a to do tej miery, do akej súvisia s opodstatnenou obavou žiadateľa z prenasledovania.
- (29) V súlade s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie pri posudzovaní žiadostí o medzinárodnú ochranu by mali príslušné orgány členských štátov používať metódy na posúdenie dôveryhodnosti žiadateľa spôsobom, ktorý rešpektuje práva jednotlivca zaručené chartou, najmä práva na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti a rešpektovanie súkromného a rodinného života. Najmä pokiaľ ide o homosexualitu, individuálne posúdenie dôveryhodnosti žiadateľa by nemalo vychádzať zo stereotypných predstáv o homosexuáloch a žiadateľ by nemal byť vystavený podrobným otázkam alebo vyšetreniam v súvislosti s jeho sexuálnymi praktikami.
- (30) Činy, ktoré sú v rozpore s účelmi a zásadami Organizácie Spojených národov, sú uvedené v preambule a článkoch 1 a 2 Charty Organizácie Spojených národov a sú okrem iného začlenené v rezolúciách Organizácie Spojených národov týkajúcich sa opatrení na boj proti terorizmu, ktoré vyhlasujú, že „činy, metódy a praktiky terorizmu sú v rozpore s účelmi a zásadami Organizácie Spojených národov“ a že „vedomé financovanie, plánovanie a podnecovanie teroristických činov je takisto v rozpore s účelmi a zásadami Organizácie Spojených národov“.
- (31) Spáchanie politického trestného činu nie je v zásade dôvod na vylúčenie z postavenia utečenca. V súlade s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie najmä neľudské trestné činy, ak je predmetný čin neprimeraný vo vzťahu k údajnému politickému cieľu, a teroristické činy, ktoré sa vyznačujú násilím voči civilnému obyvateľstvu, hoci sú spáchané s údajne politickým cieľom, by sa mali kvalifikovať ako nepolitické trestné činy, a preto môžu vyústiť do vylúčenia z postavenia utečenca.
- (32) Mali by sa stanoviť aj normy pre vymedzenie pojmu postavenie doplnkovej ochrany a jeho obsah. Doplnková ochrana by mala byť doplnková a dodatočná k ochrane utečenca zakotvenej v Ženevskom dohovore.
- (33) Je potrebné zaviesť spoločné kritériá, na základe ktorých majú byť žiadatelia o medzinárodnú ochranu uznaní za oprávnených na doplnkovú ochranu. Tieto kritériá by sa mali odvodzovať z medzinárodných záväzkov podľa nástrojov a postupov týkajúcich sa ľudských práv existujúcich v členských štátoch.

- (34) Na účely posúdenia vážneho bezprávia, na základe ktorého môžu žiadatelia spĺňať podmienky na oprávnenie na doplnkovú ochranu, by mal pojem neselektívne násilie v súlade s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie zahŕňať násilie, ktoré môže zasiahnuť osoby bez ohľadu na ich osobnú situáciu.
- (35) V súlade s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie³⁵ na účely posúdenia vážneho bezprávia by sa mali situácie, v ktorých ozbrojené sily tretej krajiny čelia jednej alebo viacerým ozbrojeným skupinám alebo v ktorých sa stretnú proti sebe dve alebo viaceré ozbrojené skupiny, považovať za vnútroštátny ozbrojený konflikt. Nie je potrebné, aby sa tento konflikt klasifikoval ako „ozbrojený konflikt, ktorý nemá medzinárodný charakter“ v zmysle medzinárodného humanitárneho práva; ani aby sa okrem posúdenia úrovne násilia na dotknutom území vykonalo samostatné posúdenie intenzity ozbrojených stretov, stupňa organizácie prítomných ozbrojených síl alebo trvania konfliktu.
- (36) Pokiaľ ide o požadovaný dôkaz o existencii vážneho a individuálneho ohrozenia života alebo osoby žiadateľa v súlade s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie³⁶, rozhodujúce orgány by nemali vyžadovať, aby žiadateľ predložil dôkaz o tom, že je špecificky dotknutý z dôvodu okolností vlastných jeho osobnej situácii. Avšak miera neselektívneho násilia vyžadovaná na zdôvodnenie žiadosti je nižšia, ak je žiadateľ schopný preukázať, že je špecificky dotknutý z dôvodu okolností vlastných jeho osobnej situácii. Okrem toho existenciu vážneho a individuálneho ohrozenia života by mali rozhodujúce orgány výnimočne stanoviť len zo samotného dôvodu prítomnosti žiadateľa na území alebo v príslušnej časti územia krajiny pôvodu, pokiaľ miera neselektívneho násilia charakterizujúca prebiehajúci ozbrojený konflikt dosiahne takú vysokú úroveň, že existujú opodstatnené dôvody domnievať sa, že civilná osoba, vrátane do krajiny pôvodu alebo príslušnej časti krajiny pôvodu, by zo samotného dôvodu svojej prítomnosti na území danej krajiny alebo regiónu čelila reálnemu riziku, že bude vystavená takémuto vážnemu ohrozeniu.
- (37) Povolenie na pobyt a cestovné doklady vydané po prvý raz osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, alebo obnovené po nadobudnutí účinnosti tohto nariadenia by mali byť v súlade s pravidlami stanovenými nariadením (ES) č. 1030/2002, resp. nariadením Rady (ES) č. 2252/2004.
- (38) Rodinní príslušníci sú z dôvodu blízkeho vzťahu k utečencovi obvykle zraniteľní, čo sa týka vystavenia prenasledovaniu, takým spôsobom, že by mohol predstavovať dôvod na medzinárodnú ochranu. Za predpokladu, že nespĺňajú podmienky na poskytnutie medzinárodnej ochrany, majú na účely zachovania celistvosti rodiny nárok na to, aby požiadali o povolenie na pobyt a rovnaké práva, aké boli priznané osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia týkajúce sa zachovania celistvosti rodiny v tomto nariadení, ak situácia patrí do rozsahu pôsobnosti smernice 2003/86/ES o práve na zlúčenie rodiny a podmienky na zlúčenie, ktoré sú v nej stanovené, sú splnené, rodinným príslušníkom osoby, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, ktorí jednotlivo nespĺňajú podmienky na takúto ochranu, by sa mali udeliť povolenia na pobyt a priznať práva v súlade

³⁵ C-285/12.

³⁶ C-465/07.

s uvedenou smernicou. Toto nariadenie sa uplatňuje bez toho, aby bola dotknutá smernica 2004/38/ES.

- (39) Pokiaľ ide o to zistiť, či osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, naďalej potrebujú túto ochranu, rozhodujúce orgány by mali preskúmať priznané postavenie v čase, keď sa má obnoviť povolenie na pobyt, a to po prvý raz v prípade utečencov a prvý a druhý raz v prípade osôb, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, ako aj v prípade, že v krajine pôvodu týchto osôb dôjde k významnej relevantnej zmene uvedenej v spoločnej analýze a usmerneniach o situácii v krajine pôvodu, ktoré na úrovni Únie poskytujú agentúra a európske siete pre informácie o krajine pôvodu v súlade s článkami 8 a 10 nariadenia³⁷.
- (40) Pri posudzovaní zmeny okolností v dotknutej tretej krajine príslušné orgány členských štátov overia so zreteľom na individuálnu situáciu utečenca, že aktér alebo aktéri ochrany v danej krajine prijali primerané opatrenia na zabránenie prenasledovaniu, že okrem iného majú funkčný účinný právny systém na odhaľovanie, stíhanie a potrestanie činov predstavujúcich prenasledovanie a že dotknutý štátny príslušník bude mať prístup k takejto ochrane v prípade, že mu zanikne postavenie utečenca.
- (41) Ak postavenie utečenca alebo postavenie doplnkovej ochrany zanikne, uplatňovanie rozhodnutia, ktorým rozhodujúci orgán členského štátu zruší, ukončí alebo neobnoví dané postavenie, by sa malo odložiť na primeraný čas po jeho prijatí, aby dotknutý štátny príslušník tretej krajiny alebo dotknutá osoba bez štátnej príslušnosti mali možnosť požiadať o povolenie na pobyt na základe iných dôvodov, než tých, ktoré opodstatnili poskytnutie medzinárodnej ochrany, ako sú napr. rodinné dôvody alebo dôvody týkajúce sa zamestnania alebo vzdelávania, v súlade s príslušným právom Únie a príslušnými vnútroštátnymi právnymi predpismi.
- (42) Osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, by mali mať pobyt v členskom štáte, ktorý im poskytol ochranu. Uvedeným osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, ktoré sú držiteľmi platného cestovného dokladu a povolenia na pobyt vydaného v členskom štáte, v ktorom sa uplatňuje schengenské *acquis* v plnom rozsahu, by sa mal umožniť vstup na územie členských štátov uplatňujúcich schengenské *acquis* v plnom rozsahu a voľný pohyb ich území na obdobie najviac 90 dní v rámci akéhokoľvek 180-dňového obdobia v súlade s Kódexom schengenských hraníc³⁸ a článkom 21 Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda³⁹. Osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, môžu rovnako požiadať o povolenie na pobyt v inom členskom štáte, než je členský štát, ktorý poskytol ochranu, v súlade s príslušnými pravidlami EÚ, najmä o podmienkach vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretej krajiny na účely vysoko kvalifikovaného zamestnania⁴⁰ a vnútroštátnymi právnymi predpismi, neznamená to však žiadny prenos medzinárodnej ochrany a súvisiacich práv.

³⁷ COM(2016) 271 final.

³⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/399 z 9. marca 2016, ktorým sa ustanovuje kódex Únie o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice.

³⁹ Schengenská dohoda zo 14. júna 1985 uzatvorená medzi vládami štátov hospodárskej únie Beneluxu, Nemeckej spolkovej republiky a Francúzskej republiky o postupnom zrušení kontrol na ich spoločných hraniciach.

⁴⁰ COM(2016) 378 final.

- (43) S cieľom predchádzať sekundárnym pohybom v rámci Európskej únie, ak sa zistí, že osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, sa nachádzajú v inom členskom štáte, než členskom štáte, ktorý im poskytol ochranu, bez toho, aby spĺňali podmienky na právo zdržiavať sa tam alebo právo na pobyt, zodpovedný členský štát by ich mal prijať späť v súlade s postupom stanoveným v novom dublinskom nariadení⁴¹.
- (44) S cieľom odradiť od sekundárnych pohybov v rámci Európskej únie by sa mala smernica 2003/109/ES o dlhodobom pobyte zmeniť tak, aby stanovovala, že 5-ročné obdobie, po uplynutí ktorého sú osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, oprávnené na postavenie osoby s dlhodobým pobytom, by malo začať znovu plynúť vždy, keď sa zistí, že daná osoba sa nachádza v inom členskom štáte, než členskom štáte, ktorý jej poskytol medzinárodnú ochranu, v ktorom v súlade s príslušným právom Únie alebo príslušnými vnútroštátnymi právnymi predpismi nemá právo na pobyt ani právo zdržiavať sa na jeho území.
- (45) Pojem národnej bezpečnosti a verejného poriadku sa vzťahuje aj na prípady, keď štátny príslušník tretej krajiny patrí k združeniu, ktoré podporuje medzinárodný terorizmus, alebo podporuje takéto združenie.
- (46) Pri rozhodovaní o nárokoch na výhody podľa tohto nariadenia by príslušné orgány mali brať náležite do úvahy najlepší záujem dieťaťa, ako aj konkrétne okolnosti závislosti od osoby, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, pokiaľ ide o blízkych príbuzných, ktorí sú už prítomní v členskom štáte a ktorí nie sú rodinnými príslušníkmi uvedenej osoby, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana. Za výnimočných okolností, keď blízky príbuzný osoby, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, je zosobášená maloletá osoba, ale nie v sprievode svojho manžela alebo manželky, môže sa javiť, že v najlepšom záujme tejto maloletej osoby je byť so svojou pôvodnou rodinou.
- (47) V rámci limitov stanovených medzinárodnými záväzkami si priznanie výhod, pokiaľ ide o prístup k zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu, vyžaduje, aby mu predchádzalo vydanie povolenia na pobyt.
- (48) Príslušné orgány môžu obmedziť prístup k zamestnaniu alebo samostatnej zárobkovej činnosti, keď ide o pracovné miesta, ktoré zahŕňajú výkon verejnej moci a zodpovednosť za ochranu všeobecných záujmov štátu alebo iných verejných orgánov. V kontexte uplatňovania ich práva na rovnaké zaobchádzanie, pokiaľ ide o členstvo v organizácii zastupujúcej pracovníkov alebo výkon určitého povolania, osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, môžu byť takisto vylúčené z účasti na riadení verejnoprávnych inštitúcií a z vykonávania funkcie, ktorá sa riadi verejným právom.
- (49) S cieľom zabezpečiť, aby osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, účinnejšie využívali práva a výhody stanovené v tomto nariadení, je nevyhnutné zohľadniť ich osobitné potreby a konkrétne problémy s integráciou, ktorým čelia, a uľahčiť im prístup k právam súvisiacim s integráciou, najmä pokiaľ ide o možnosti vzdelávania a odbornej prípravy súvisiace so zamestnaním a prístup k postupom uznávania zahraničných diplomov, osvedčení a iných dokladov o formálnych

⁴¹ (EÚ) [XXX/XXXX nové dublinské nariadenie].

kvalifikáciách, predovšetkým z dôvodu chýbajúcich listinných dôkazov a skutočnosti, že nie sú schopní znášať náklady súvisiace s postupmi uznávania takýchto dokladov.

- (50) V oblasti sociálneho zabezpečenia by sa malo osobám, ktorým sa poskytnú medzinárodná ochrana, poskytnúť rovnaké zaobchádzanie ako štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý poskytuje ochranu.
- (51) Okrem toho, najmä s cieľom zabrániť sociálnej núdzi je vhodné, aby sa osobám, ktorým sa poskytnú medzinárodná ochrana, poskytnú sociálna pomoc bez diskriminácie. V prípade osôb, ktorým sa poskytnú doplnková ochrana, by sa členským štátom mala umožniť určitá flexibilita obmedziť takéto práva na základné dávky, čo treba chápať tak, že pokrývajú aspoň podporu minimálneho príjmu, pomoc v prípade choroby alebo tehotenstva a rodičovskú pomoc, pokiaľ sa takéto dávky poskytujú štátnym príslušníkom podľa vnútroštátneho práva. S cieľom uľahčiť ich integráciu by členské štáty mali mať možnosť podmieniť prístup utečencov a osôb, ktorým sa poskytnú doplnková ochrana, k určitým typom sociálnej pomoci stanovenej vo vnútroštátnych právnych predpisoch efektívnou účasťou osoby, ktorej sa poskytnú medzinárodná ochrana, na integračných opatreniach.
- (52) Osobám, ktorým sa poskytnú medzinárodná ochrana, by sa mal zaistiť prístup k zdravotnej starostlivosti vrátane starostlivosti o fyzické a duševné zdravie.
- (53) Aby sa uľahčila integrácia osôb, ktorým sa poskytnú medzinárodná ochrana, do spoločnosti, osoby, ktorým sa poskytnú medzinárodná ochrana, majú mať prístup k integračným opatreniam, pričom podrobné podmienky stanovujú členské štáty. Členské štáty môžu stanoviť, že účasť na takýchto integračných opatreniach, napríklad jazykových kurzoch, kurzoch občianskej integrácie, odbornej prípravy a iných kurzoch súvisiacich so zamestnaním, je povinná.
- (54) Účinné monitorovanie uplatňovania tohto nariadenia si vyžaduje jeho hodnotenie v pravidelných intervaloch.
- (55) V záujme zabezpečenia jednotných podmienok na vykonávanie ustanovení tohto nariadenia, pokiaľ ide o formu a obsah informácií, ktoré sa majú poskytovať, by sa vykonávacie právomoci mali preniesť na Komisiu. Tieto právomoci by sa mali vykonávať v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 182/2011 zo 16. februára 2011, ktorým sa ustanovujú pravidlá a všeobecné zásady mechanizmu, na základe ktorého členské štáty kontrolujú vykonávanie vykonávacích právomocí Komisie⁴².
- (56) Keďže ciele tohto nariadenia, a to stanovenie noriem pre poskytovanie medzinárodnej ochrany štátnym príslušníkom tretej krajiny a osobám bez štátnej príslušnosti členskými štátmi, pre jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu a pre obsah poskytnutej ochrany, nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni samotných členských štátov, ale z dôvodov rozsahu a účinkov tohto nariadenia ich možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie, Únia môže prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 ZEÚ. V súlade so zásadou proporcionality podľa uvedeného článku toto nariadenie neprekračuje rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie týchto cieľov.

⁴²

⁴²Ú. v. EÚ L 55, 28.2.2011, s. 13.

- (57) [V súlade s článkom 3 Protokolu (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, tieto členské štáty oznámili želanie zúčastniť sa na prijatí a uplatňovaní tohto nariadenia.]

ALEBO

[V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 uvedeného protokolu, sa tieto členské štáty nezúčastňujú na prijatí tohto nariadenia a nie sú ním viazané ani nepodliehajú jeho uplatňovaniu.]

ALEBO

[(XX) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 uvedeného protokolu, sa Spojené kráľovstvo nezúčastňuje na prijatí tohto nariadenia a nie je ním viazané ani nepodlieha jeho uplatňovaniu.]

(XX) V súlade s článkom 3 Protokolu (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, Írsko (listom z ...) oznámilo želanie zúčastniť sa na prijatí a uplatňovaní tohto nariadenia.]

ALEBO

[(XX) V súlade s článkom 3 Protokolu (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, Spojené kráľovstvo (listom z ...) oznámilo želanie zúčastniť sa na prijatí a uplatňovaní tohto nariadenia.]

(XX) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 uvedeného protokolu, sa Írsko nezúčastňuje na prijatí tohto nariadenia a nie je ním viazané ani nepodlieha jeho uplatňovaniu.]

- (58) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o fungovaní Európskej únie, sa Dánsko nezúčastňuje na prijatí tohto nariadenia, nie je ním viazané ani nepodlieha jeho uplatňovaniu,

PRIJALI TOTO NARIADENIE:

KAPITOLA I

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 1 *Predmet úpravy*

Týmto nariadením sa stanovujú normy pre:

- a) podmienky, ktoré musia štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti spĺňať na priznanie postavenia osoby, ktorej sa poskytna medzinárodná ochrana;
- b) jednotné postavenie utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu;
- c) obsah poskytovanej medzinárodnej ochrany.

Článok 2 *Vymedzenie pojmov*

Na účely tohto nariadenia sa uplatňuje toto vymedzenie pojmov:

- 1. „medzinárodná ochrana“ je postavenie utečenca a postavenie doplnkovej ochrany vymedzené v bodoch 4 a 6;
- 2. „osoba, ktorej sa poskytna medzinárodná ochrana“ je osoba, ktorej bolo priznané postavenie utečenca alebo postavenie doplnkovej ochrany vymedzené v bodoch 4 a 6;
- 3. „utečenec“ je štátny príslušník tretej krajiny, ktorý sa pre opodstatnenú obavu z prenasledovania z rasových dôvodov, náboženských dôvodov, dôvodov štátnej príslušnosti, dôvodu zastávania určitého politického názoru alebo príslušnosti k určitej sociálnej skupine nachádza mimo krajiny štátnej príslušnosti a nemôže prijať alebo v dôsledku uvedených obáv odmieta ochranu tejto krajiny, alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá sa nachádza mimo krajiny svojho predchádzajúceho obvyklého pobytu z rovnakých dôvodov, aké sú uvedené vyššie, a ktorá sa tam v dôsledku uvedených obáv nemôže alebo odmieta vrátiť, a na ktorých sa neuplatňuje článok 12;
- 4. „postavenie utečenca“ je uznanie štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti členským štátom za utečenca;
- 5. „osoba oprávnená na doplnkovú ochranu“ je štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorí nespĺňajú podmienky na postavenie utečenca, ale v prípade ktorých boli preukázané podstatné dôvody domnievať sa, že dotknutá osoba by bola v prípade, keby bola vrátená do svojej krajiny pôvodu alebo v prípade osoby bez štátnej príslušnosti do krajiny predchádzajúceho obvyklého pobytu, vystavená reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia vymedzeného v článku 16,

a na ktorú sa neuplatňuje článok 18 ods. 1 a 2 a ktorá nemôže prijať alebo v dôsledku takéhoto rizika odmieta ochranu uvedenej krajiny;

6. „postavenie doplnkovej ochrany“ je uznanie štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti členským štátom za osobu oprávnenú na doplnkovú ochranu;
7. „žiadosť o medzinárodnú ochranu“ je požiadanie o ochranu od členského štátu štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti, o ktorých možno usúdiť, že sa usilujú o získanie postavenia utečenca alebo postavenia doplnkovej ochrany;
8. „žiadateľ“ je štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorí požiadali o medzinárodnú ochranu a v súvislosti s ich žiadosťou ešte nebolo prijaté konečné rozhodnutie;
9. „rodinní príslušníci“ sú, pokiaľ už rodina existovala pred príchodom žiadateľa na územie členských štátov, títo členovia rodiny osoby, ktorej sa poskytnula medzinárodná ochrana, ktorí sú v súvislosti so žiadosťou o medzinárodnú ochranu prítomní v tom istom členskom štáte:
 - a) manžel (manželka) osoby, ktorej sa poskytnula medzinárodná ochrana, alebo jej nezosobášený partner (nezosobášená partnerka) v stálom zväzku v prípade, že právo alebo postupy dotknutého členského štátu pristupujú k nezosobášeným párom porovnateľným spôsobom ako k manželským párom podľa jeho zákona týkajúceho sa štátnych príslušníkov tretej krajiny;
 - b) maloleté deti párov uvedených v písmene a) alebo osoby, ktorej sa poskytnula medzinárodná ochrana, pod podmienkou, že sú nezosobášené, a bez ohľadu na to, či sa narodili v manželskom zväzku alebo mimo neho alebo boli osvojené podľa vymedzenia vo vnútroštátnom práve,
 - c) otec, matka alebo iný dospelý, ktorý je podľa práva alebo praxe dotknutého členského štátu zodpovedný za osobu, ktorej sa poskytnula medzinárodná ochrana, ak ide o nezosobášenú maloletú osobu;
10. „maloletá osoba“ je štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti mladší(-ia) ako 18 rokov;
11. „maloletá osoba bez sprievodu“ je maloletá osoba, ktorá prichádza na územie členských štátov bez sprievodu dospeléj osoby, ktorá je za ňu zodpovedná, či už podľa práva alebo praxe dotknutého členského štátu, tak dlho, pokiaľ sa skutočne nenachádza v opatere takejto osoby; vrátane maloletej osoby, ktorá je ponechaná bez sprievodu potom, ako vstúpila na územie členských štátov;
12. „povolenie na pobyt“ je akékoľvek povolenie alebo oprávnenie vydané orgánmi členského štátu vo forme stanovenej nariadením Rady (ES) č. 1030/2002⁴³, ktoré štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti umožňuje pobyt na jeho území;

⁴³

Ú. v. ES L157, 15.6.2002, s.1.

13. „krajina pôvodu“ je krajina alebo krajiny štátnej príslušnosti alebo pre osoby bez štátnej príslušnosti krajina predchádzajúceho obvyklého pobytu;
14. „odňatie medzinárodnej ochrany“ je rozhodnutie príslušného orgánu zrušiť, ukončiť alebo odmietnuť obnoviť postavenie utečenca alebo postavenie doplnkovej ochrany;
15. „následná žiadosť“ je ďalšia žiadosť o medzinárodnú ochranu uskutočnená v ktoromkoľvek členskom štáte po prijatí konečného rozhodnutia o predchádzajúcej žiadosti, a to vrátane prípadu, keď žiadateľ svoju žiadosť výslovne vzal späť alebo prípadu, keď rozhodujúci orgán po konkludentnom späťvzatí žiadosti túto žiadosť zamietol ako žiadosť, od ktorej sa odstúpilo;
16. „rozhodujúci orgán“ je akýkoľvek kvázisúdny alebo správny orgán v členskom štáte zodpovedný za posúdenie žiadostí o medzinárodnú ochranu a príslušný prijímať rozhodnutia na prvom stupni v takýchto veciach;
17. „sociálne zabezpečenie“ sú oblasti sociálneho zabezpečenia, ako sú vymedzené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004⁴⁴ zahŕňajúce nemocenské dávky, dávky v materstve a rovnocenné dávky v otcovstve, dávky v invalidite, starobné dávky, pozostalostné dávky, dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania, podporu pri úmrtí, dávky v nezamestnanosti, preddôchodkové dávky a rodinné dávky;
18. „sociálna pomoc“ sú dávky poskytované k dávkam sociálneho zabezpečenia alebo nad rámec dávok sociálneho zabezpečenia vymedzených v bode 17, s cieľom zabezpečiť základné potreby osôb s nedostatočnými finančnými prostriedkami;
19. „opatrovník“ je osoba alebo organizácia, ktorú príslušné orgány určili, aby pomáhala maloletej osobe bez sprievodu a zastupovala ju v konaniach stanovených v tomto nariadení s cieľom zabezpečiť najlepší záujem dieťaťa, a v prípade potreby robiť za danú maloletú osobu právne úkony.

Článok 3 *Vecná pôsobnosť*

1. Toto nariadenie sa uplatňuje na podmienky, ktoré musia spĺňať štátni príslušníci tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti, na postavenie osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, a na obsah poskytovanej medzinárodnej ochrany.
2. Toto nariadenie sa neuplatňuje na iné vnútroštátne humanitárne postavenia priznávané členskými štátmi podľa ich vnútroštátneho práva tým osobám, ktoré nespĺňajú podmienky na postavenie utečenca alebo postavenie doplnkovej ochrany. Takéto postavenia, ak sa udeľujú, sa udelia takým spôsobom, aby nevznikalo riziko zámeny s medzinárodnou ochranou.

⁴⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v EÚ L 166, 30.4.2004, s. 1).

KAPITOLA II

POSUDZOVANIE ŽIADOSTÍ O MEDZINÁRODNÚ OCHRANU

Článok 4

Predkladanie informácií a posudzovanie skutočností a okolností

1. Žiadateľ predloží všetky náležitosti, ktoré má k dispozícii a ktoré zdôvodňujú žiadosť o medzinárodnú ochranu. Spolupracuje s rozhodujúcim orgánom a zostane prítomný a k dispozícii počas celého postupu.
2. Náležitosti uvedené v odseku 1 pozostávajú z vyhlásení žiadateľa a celej dokumentácie, ktorú má žiadateľ k dispozícii, ktoré sa týkajú veku žiadateľa a základných informácií vrátane tých, ktoré sa týkajú príslušných príbuzných, totožnosti, štátnej príslušnosti (štátnych príslušností), krajiny (krajín) a miesta (miest) predchádzajúceho pobytu, predchádzajúcich žiadostí [o medzinárodnú ochranu a výsledkov každého zrýchleného postupu presídlenia, ako sa vymedzuje v nariadení (EÚ) XXX/XX [nariadenie o presídlení]], cestovných trás, cestovných dokladov a dôvodov pre požadovanie medzinárodnej ochrany.
3. Rozhodujúci orgán posúdi príslušné náležitosti žiadosti v súlade s článkom 33 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [procedurálne nariadenie].
4. Skutočnosť, že žiadateľ už bol vystavený prenasledovaniu alebo vážnemu bezpráviu alebo priamym hrozbám takéhoto prenasledovania alebo takéhoto bezprávia, je závažnou známkou opodstatnenosti žiadateľovej obavy z prenasledovania alebo reálneho rizika utrpenia vážneho bezprávia, pokiaľ neexistujú primerané dôvody domnievať sa, že takéto prenasledovanie alebo vážne bezprávie sa nebude opakovať.
5. V prípade, že niektoré prvky vyhlásení žiadateľa nie sú podložené listinnými alebo inými dôkazmi, nevyžadujú sa v súvislosti s týmito prvkami žiadne ďalšie dôkazy, ak sú splnené tieto podmienky:
 - a) žiadateľ skutočne vynaložil snahu zdôvodniť svoju žiadosť;
 - b) žiadateľ predložil všetky príslušné náležitosti, ktoré má k dispozícii, a podal uspokojivé vysvetlenie týkajúce sa prípadných chýbajúcich iných príslušných náležitostí;
 - c) vyhlásenia žiadateľa sú uznané za logické a prijateľné a nie sú v rozpore s dostupnými osobitnými a všeobecnými informáciami týkajúcimi sa žiadateľovho prípadu;

- d) žiadateľ požiadal o medzinárodnú ochranu v najskoršom možnom čase, alebo v opačnom prípade žiadateľ môže preukázať primeraný dôvod, prečo tak neurobil;
- e) bola preukázaná všeobecná dôveryhodnosť žiadateľa.

Článok 5

Potreba medzinárodnej ochrany vznikajúca na mieste

1. Opodstatnená obava z prenasledovania alebo reálne riziko utrpenia vážneho bezprávia sa môžu zakladať na udalostiach, ktoré sa stali odvtedy, ako žiadateľ opustil krajinu pôvodu.
2. Opodstatnená obava z prenasledovania alebo reálne riziko utrpenia vážneho bezprávia sa môžu zakladať na činnostiach, ktoré žiadateľ vykonával odvtedy, ako opustil krajinu pôvodu, najmä ak sa zistí, že dané činnosti predstavujú vyjadrenie určitého presvedčenia alebo orientácie a zotrvanie na takomto presvedčení alebo orientácii, ktoré žiadateľ prejavoval už v krajine pôvodu.
3. Bez toho, aby bol dotknutý Ženevský dohovor a Európsky dohovor o ľudských právach, žiadateľovi, ktorý podá následnú žiadosť v súlade s článkom 42 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [procedurálne nariadenie], sa spravidla neprizná postavenie utečenca alebo postavenie doplnkovej ochrany, ak sa riziko prenasledovania alebo vážneho bezprávia zakladá na okolnostiach, ktoré žiadateľ vytvoril svojím vlastným rozhodnutím, odkedy opustil krajinu pôvodu.

Článok 6

Pôvodcovia prenasledovania alebo vážneho bezprávia

Pôvodcami prenasledovania alebo vážneho bezprávia môžu byť len:

- a) štát;
- b) strany alebo organizácie kontrolujúce štát alebo podstatnú časť územia štátu;
- c) neštátni pôvodcovia, ak je možné preukázať, že pôvodcovia uvedení v písmenách a) a b) vrátane medzinárodných organizácií, nie sú schopní alebo ochotní poskytnúť ochranu pred prenasledovaním alebo vážnym bezprávím podľa článku 7.

Článok 7

Aktéri ochrany

1. Ochranu pred prenasledovaním alebo vážnym bezprávím môžu poskytovať iba:
 - a) štát;
 - b) strany alebo organizácie vrátane medzinárodných organizácií, ktoré kontrolujú štát alebo podstatnú časť územia štátu,

za predpokladu, že sú ochotní a schopní poskytovať ochranu v súlade s odsekom 2.

2. Ochrana pred prenasledovaním alebo vážnym bezprávím musí byť účinná a nesmie byť dočasná. Takáto ochrana sa považuje za poskytnutú, keď aktéri uvedení v odseku 1 prijímajú primerané opatrenia na zabránenie prenasledovaniu alebo utrpeniu vážneho bezprávia, okrem iného zabezpečením fungovania účinného právneho systému na odhalenie, stíhanie a potrestanie činov predstavujúcich prenasledovanie alebo vážne bezprávie, a keď má žiadateľ prístup k takejto ochrane.
3. Rozhodujúce orgány sa pri posudzovaní toho, či medzinárodná organizácia kontroluje štát alebo podstatnú časť jeho územia a poskytuje ochranu, ako sa uvádza v odseku 2, opierajú o akékoľvek usmernenia stanovené v príslušnom práve Únie, najmä o dostupné informácie o krajine pôvodu a spoločnú analýzu informácií o krajine pôvodu na úrovni Únie uvedené v článkoch 8 a 10 nariadenia (EÚ) XXX/XX [nariadenie o Agentúre Európskej únie pre azyl].

Článok 8 ***Vnútroštátna ochrana***

1. Ako súčasť posudzovania žiadosti o medzinárodnú ochranu rozhodujúci orgán určí, že žiadateľ nepotrebuje medzinárodnú ochranu, ak môže bezpečne a oprávnene vycestovať do niektorej časti krajiny pôvodu a získať možnosť prijatia v niektorej časti krajiny pôvodu a je možné reálne očakávať, že sa tam usadí, a ak v tejto časti krajiny:
 - a) nemá opodstatnenú obavu z prenasledovania alebo nie je vystavený reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia, alebo
 - b) má prístup k ochrane pred prenasledovaním alebo vážnym bezprávím.
2. Posúdenie dostupnosti vnútroštátnej ochrany sa vykonáva po tom, čo rozhodujúci orgán stanovil, že inak by sa uplatňovali kvalifikačné kritériá. Bremeno preukázania skutočnosti, že vnútroštátna ochrana je dostupná, spočíva na rozhodujúcom orgáne. Od žiadateľa sa nevyžaduje, aby dokázal, že skôr, ako sa usiloval o medzinárodnú ochranu, vyčerpal všetky možnosti získať ochranu vo svojej krajine pôvodu.
3. Pri posudzovaní toho, či žiadateľ má opodstatnenú obavu z prenasledovania alebo je vystavený reálnemu riziku utrpenia vážneho bezprávia, alebo má prístup k ochrane pred prenasledovaním alebo vážnym bezprávím v časti krajiny pôvodu v súlade s odsekom 1, rozhodujúce orgány zohľadnia v čase prijímania rozhodnutia o žiadosti všeobecné okolnosti prevládajúce v danej časti krajiny a osobnú situáciu žiadateľa v súlade s článkom 4. Na tento účel rozhodujúce orgány zabezpečia, aby sa získali presné a aktuálne informácie zo všetkých príslušných zdrojov vrátane dostupných informácií o krajine pôvodu a spoločnej analýzy informácií o krajine pôvodu na úrovni Únie uvedených v článkoch 8 a 10 nariadenia (EÚ) XXX/XX [nariadenie o Agentúre Európskej únie pre azyl], ako aj informácií a usmernení vydaných Vysokým komisárom Organizácie Spojených národov pre utečencov.
4. Pri posudzovaní celkových okolností prevládajúcich v danej časti krajiny pôvodu, ktorá je zdrojom ochrany podľa článku 7, sa zohľadňuje dostupnosť, účinnosť a trvalosť tejto ochrany. Pri posudzovaní osobnej situácie žiadateľa sa zohľadňuje predovšetkým zdravotný stav, vek, pohlavie, sexuálna orientácia, rodová identita

a spoločenské postavenie spolu s posúdením toho, či život v časti krajiny pôvodu považovanej za bezpečnú by nepredstavoval pre žiadateľa neprimerané ťažkosti.

KAPITOLA III

SPĺŇANIE PODMIENOK NA POSTAVENIE UTEČENCA

Článok 9 **Činy prenasledovania**

1. Čin sa považuje za čin prenasledovania v zmysle článku 1 bodu A Dohovoru o právnom postavení utečencov uzavretého v Ženeve 28. júla 1951 zmeneného Newyorským protokolom z 31. januára 1967 (ďalej len „Ženevský dohovor“), keď:
 - a) je svojou povahou dostatočne vážny alebo opakovaný tak, aby predstavoval závažné porušovanie základných ľudských práv, najmä práv, na ktoré sa nevzťahuje výnimka podľa článku 15 ods. 2 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, alebo
 - b) je zoskupením rozličných opatrení vrátane porušovania ľudských práv, ktoré sú dostatočne závažné na to, aby mali na jednotlivca podobný vplyv ako v písmene a).
2. Činy prenasledovania v zmysle odseku 1 môžu okrem iného nadobúdať formu:
 - a) činov fyzického alebo duševného násillia vrátane činov sexuálneho násillia;
 - b) zákonných, správnych, policajných a/alebo súdnych opatrení, ktoré sú samotné diskriminačné alebo ktoré sú vykonávané diskriminačným spôsobom;
 - c) stíhania alebo trestania, ktoré je neúmerné alebo diskriminačné;
 - d) odopretia súdnej nápravy, ktorého dôsledkom je neúmerné alebo diskriminačné trestanie;
 - e) stíhania alebo trestania z dôvodu odmietnutia vykonať vojenskú službu v čase konfliktu v prípade, že vykonávanie vojenskej služby by zahŕňalo trestné činy alebo akty, na ktoré sa vzťahujú dôvody na vylúčenie uvedené v článku 12 ods. 2;
 - f) činov osobitne zameraných na určité pohlavie alebo na deti.
3. V súlade s článkom 2 bodom 3 musí existovať spojitosť medzi dôvodmi uvedenými v článku 10 a činmi prenasledovania, ako sú kvalifikované v odseku 1 tohto článku, alebo absenciou ochrany pred takýmito činmi.

Článok 10 **Dôvody prenasledovania**

1. Pri posudzovaní dôvodov prenasledovania sa zohľadňujú tieto prvky:

- a) pojem rasy zahŕňa najmä hľadisko farby, pôvodu alebo príslušnosti ku konkrétnej etnickej skupine;
- b) pojem náboženstva zahŕňa najmä zastávanie teistického, neteistického a ateistického presvedčenia, účasť na oficiálnych bohoslužbách alebo zdržanie sa oficiálnych bohoslužieb v súkromí alebo na verejnosti, osamote alebo s inými v komunite, iné náboženské úkony alebo prejavy názoru alebo formy osobného alebo spoločného postoja, založené na akomkoľvek náboženskom presvedčení alebo ním nariadené;
- c) pojem štátnej príslušnosti sa neobmedzuje na štátne občianstvo alebo jeho neexistenciu, ale zahŕňa najmä príslušnosť k skupine určenej jej kultúrnou, etnickou alebo jazykovou identitou, spoločným geografickým alebo politickým pôvodom alebo jej vzťahom k obyvateľstvu iného štátu;
- d) pojem určitej sociálnej skupiny zahŕňa najmä skupinu:
 - ktorej príslušníci majú vrodenu charakteristiku alebo spoločné zázemie, ktoré sa nedajú zmeniť, alebo zdieľajú charakteristiku alebo presvedčenie, ktoré sú také zásadné pre identitu alebo svedomie, že osoba by nemala byť nútená, aby sa ich zriekla, a
 - ktorá má jednoznačnú identitu v príslušnej krajine, pretože je vnímaná ako odlišná od okolitej spoločnosti;

v závislosti od okolností v krajine pôvodu tento pojem môže zahŕňať skupinu založenú na spoločnej charakteristike sexuálnej orientácie (termín, ktorý sa nemôže chápať ako zahŕňajúci činy považované za trestné v súlade s vnútroštátnym právom členských štátov); na účely určenia príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo zisťovania charakteristík takejto skupiny sa venuje náležitá pozornosť aspektom týkajúcim sa rodu vrátane rodovej identity;

- e) pojem politického názoru zahŕňa najmä zastávanie určitého názoru, filozofie alebo presvedčenia v súvislosti s prípadnými pôvodcami prenasledovania uvedenými v článku 6 a ich politikami alebo metódami bez ohľadu na to, či žiadateľ konal v súlade s týmto názorom, filozofiou alebo presvedčením.
2. Pri posudzovaní, či žiadateľ má opodstatnenú obavu z prenasledovania, je nepodstatné, či má žiadateľ skutočne takú rasovú, náboženskú, národnú, sociálnu alebo politickú charakteristiku, ktorá spôsobuje prenasledovanie, za predpokladu, že takúto charakteristiku žiadateľovi prisudzuje pôvodca prenasledovania.
 3. Pri posudzovaní, či žiadateľ má opodstatnenú obavu z prenasledovania, rozhodujúci orgán nemôže odôvodnene očakávať, že žiadateľ sa bude správať diskkrétne alebo sa zdrží určitého konania, ak takéto správanie alebo konanie je príznačné pre jeho identitu, aby sa vyhol riziku prenasledovania vo svojej krajine pôvodu.

Článok 11 **Zánik**

1. Štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti zaniká postavenie utečenca, ak sa uplatňuje jedna alebo viaceré z týchto podmienok:
 - a) osoba dobrovoľne znova prijala ochranu krajiny štátnej príslušnosti;
 - b) po tom, čo osoba stratila štátnu príslušnosť, znova ju dobrovoľne nadobudla;
 - c) osoba nadobudla novú štátnu príslušnosť a nachádza sa pod ochranou krajiny jej novej štátnej príslušnosti;
 - d) osoba sa dobrovoľne znova usadila v krajine, ktorú opustila alebo v ktorej sa nezdržiavala z obavy pred prenasledovaním;
 - e) osoba nemôže ďalej odmietat' ochranu krajiny štátnej príslušnosti, pretože v nej zanikli okolnosti, pre ktoré bola uznaná za utečenca;
 - f) ako osoba bez štátnej príslušnosti je schopná vrátiť sa do krajiny svojho predchádzajúceho obvyklého pobytu, pretože zanikli okolnosti, pre ktoré sa jej priznalo postavenie utečenca.

Písmená e) a f) sa neuplatňujú na utečenca, ktorý môže uviesť presvedčivé dôvody vyplývajúce z predchádzajúceho prenasledovania pre odmietnutie ochrany krajiny štátnej príslušnosti alebo v prípade osoby bez štátnej príslušnosti krajiny jej predchádzajúceho obvyklého pobytu.

2. Ak sa písmená e) a f) odseku 1 uplatňujú, rozhodujúci orgán
 - a) zohľadňuje, či zmena okolností je takého významného a nie dočasného charakteru, že obava utečenca z prenasledovania sa už nemôže považovať za opodstatnenú;
 - b) vychádza z presných a aktuálnych informácií získaných zo všetkých príslušných zdrojov vrátane informácií o krajine pôvodu a spoločnej analýzy informácií o krajine pôvodu na úrovni Únie uvedených v článkoch 8 a 10 nariadenia (EÚ) XXX/XX [nariadenie o Agentúre Európskej únie pre azyl] alebo informácií a usmernení vydaných Vysokým komisárom Organizácie Spojených národov pre utečencov.

Článok 12 **Vylúčenie**

1. Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti sú vylúčení z postavenia utečenca, ak:
 - a) patria do rozsahu pôsobnosti článku 1 bodu D Ženevského dohovoru, ktorý sa týka ochrany alebo pomoci od orgánov alebo agentúr Organizácie Spojených národov iných ako Vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov. Ak takáto ochrana alebo pomoc z akéhokoľvek dôvodu zanikla bez toho, aby sa o postavení týchto osôb definitívne rozhodlo v súlade

s príslušnými uzneseniami prijatými Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov, tieto osoby majú *ipso facto* nárok na výhody plynúce z tohto nariadenia;

- b) príslušné orgány krajiny, v ktorej majú pobyt, ich uznali za osoby majúce práva a povinnosti, ktoré sa udeľujú štátnym príslušníkom tejto krajiny, alebo rovnocenné práva a povinnosti.
2. Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti sú vylúčení z postavenia utečenca, ak existujú vážne dôvody domnievať sa, že:
- a) sa dopustili zločinu proti mieru, vojnového zločinu alebo zločinu proti ľudskosti vymedzených v medzinárodných nástrojoch obsahujúcich ustanovenia o takýchto zločinoch;
 - b) sa dopustili vážneho nepochitického trestného činu mimo krajiny svojho azylu pred tým, ako v nej boli prijatí ako utečenci, čo znamená čas vydania povolenia na pobyt na základe priznania postavenia utečenca; najmä neľudských činov, ktoré aj keď sú spáchané s údajne politickým cieľom, môžu byť klasifikované ako vážne nepochitické trestné činy;
 - c) sú vinní za činy, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov uvedenými v preambule a článkoch 1 a 2 Charty Organizácie Spojených národov.
3. Odsek 2 sa uplatňuje na osoby, ktoré podnecujú páchanie trestných činov alebo činov v ňom uvedených alebo sa na ich páchaní inak podieľajú.
4. Pri posudzovaní, či ochrana podľa odseku 1 písm. a) zanikla, rozhodujúci orgán overí, či dotknutá osoba bola nútená opustiť oblasť pôsobenia príslušného orgánu alebo agentúry. To je prípad, keď bola osobná bezpečnosť uvedenej osoby vo vážnom ohrození a pre tento orgán alebo agentúru bolo nemožné zaručiť, aby jej životné podmienky v uvedenej oblasti zodpovedali misii, ktorá bola zverená tomuto orgánu alebo agentúre.
5. Na účely odseku 2 písm. b) a c) sa za závažné nepochitické trestné činy považujú:
- a) obzvlášť neľudské činy, keď je predmetný čin neúmerný údajnému politickému cieľu,
 - b) teroristické činy, ktoré sa vyznačujú násilím voči civilnému obyvateľstvu, aj keď boli spáchané s údajne politickým cieľom.
6. Vylúčenie osoby z postavenia utečenca závisí výlučne od toho, či sú splnené podmienky stanovené v odsekoch 1 až 5 a nepodlieha žiadnemu ďalšiemu posúdeniu proporcionality vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu.

KAPITOLA IV

POSTAVENIE UTEČENCA

Článok 13 **Priznanie postavenia utečenca**

Rozhodujúci orgán prizná postavenie utečenca štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti, ktorí spĺňajú podmienky na priznanie postavenia utečenca v súlade s kapitolami II a III.

Článok 14 **Zrušenie, ukončenie alebo odmietnutie obnovenia postavenia utečenca**

1. Rozhodujúci orgán zruší, ukončí alebo odmietne obnoviť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti postavenie utečenca, ak:
 - a) jeho (jej) postavenie utečenca zaniká v súlade s článkom 11;
 - b) mali byť vylúčení z postavenia utečenca alebo sú vylúčení z postavenia utečenca v súlade s článkom 12;
 - c) pre priznanie postavenia utečenca bolo rozhodujúce jeho (jej) skresľovanie alebo neuvedenie skutočností vrátane použitia sfalšovaných dokladov;
 - d) existujú primerané dôvody na to, aby boli považovaní za nebezpečenstvo pre bezpečnosť členského štátu, v ktorom sú prítomní;
 - e) po tom, ako boli odsúdení právoplatným rozsudkom za obzvlášť závažný trestný čin, predstavujú nebezpečenstvo pre spoločnosť členského štátu, v ktorom sú prítomní;
 - f) sa uplatňuje článok 23 ods. 2.
2. V situáciách uvedených v odseku 1 písm. d) až f) môže rozhodujúci orgán rozhodnúť o nepriznaní postavenia utečenca, ak takéto rozhodnutie ešte nebolo prijaté.
3. Osoby, na ktoré sa uplatňuje odsek 1 písm. d) až f) alebo odsek 2, majú nárok na práva uvedené v článkoch 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Ženevského dohovoru alebo na podobné práva, ak sú prítomné v danom členskom štáte.
4. Bez toho, aby bola dotknutá povinnosť utečenca v súlade s článkom 4 ods. 1 oznámiť všetky príslušné skutočnosti a poskytnúť všetku príslušnú dokumentáciu, ktorú má k dispozícii, rozhodujúci orgán, ktorý priznal postavenie utečenca, jednotlivo preukáže, že dotknutej osobe zaniklo postavenie utečenca alebo nikdy nebola utečencom z dôvodov uvedených v odseku 1 tohto článku.

5. Rozhodnutia rozhodujúceho orgánu o zrušení, ukončení alebo odmietnutí obnovenia postavenia utečenca podľa odseku 1 písm. a) nadobúdajú účinnosť až tri mesiace po prijatí rozhodnutia, aby sa štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti poskytla možnosť podať žiadosť o povolenie na pobyt v členskom štáte z iných dôvodov v súlade s príslušným právom Únie a vnútroštátnymi právom.

Článok 15

Preskúmanie postavenia utečenca

Na účely uplatňovania článku 14 ods. 1 rozhodujúci orgán preskúma postavenie utečenca, najmä:

- a) v prípade, keď informácie o krajine pôvodu a spoločná analýza informácií o krajine pôvodu na úrovni Únie uvedené v článkoch 8 a 10 nariadenia (EÚ) XXX/XX [nariadenie o Agentúre Európskej únie pre azyl] poukazujú na významnú zmenu v krajine pôvodu, ktorá je relevantná z hľadiska potreby ochrany žiadateľa;
- b) pri prvom obnovovaní povolenia na pobyt vydaného utečencovi.

KAPITOLA V

SPŔŔNANIE PODMIENOK NA POSKYTNUTIE DOPLNKOVEJ OCHRANY

Článok 16 **Vážne bezprávie**

Vážne bezprávie, ako sa uvádza v článku 2 ods. 5, spočíva v:

- a) uložení trestu smrti alebo popravy, alebo
- b) mučení alebo neľudskom alebo ponižujúcom zaobchádzaní alebo trestaní žiadateľa v krajine pôvodu, alebo
- c) vážnom a individuálnom ohrození života alebo osoby civilistu z dôvodu neselektívneho násilia v situáciách medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu.

Článok 17 **Zánik**

- 1. Štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti zaniká oprávnenie na doplnkovú ochranu, ak prestali existovať okolnosti, ktoré viedli k priznaniu postavenia doplnkovej ochrany, alebo sa zmenili do takej miery, že ochrana sa už ďalej nevyžaduje.
- 2. Rozhodujúci orgán:
 - a) zohľadňuje, či zmena okolností je takého významného a nie dočasného charakteru, že osoba oprávnená na doplnkovú ochranu už nie je ďalej vystavená reálnemu riziku vážneho bezprávia;
 - b) vychádza z presných a aktuálnych informácií získaných zo všetkých príslušných zdrojov vrátane informácií o krajine pôvodu a spoločnej analýzy informácií o krajine pôvodu na úrovni Únie uvedených v článkoch 8 a 10 nariadenia (EÚ) XXX/XX [nariadenie o Agentúre Európskej únie pre azyl] alebo informácií a usmernení vydaných Vysokým komisárom Organizácie Spojených národov pre utečencov.
- 3. Odsek 1 sa neuplatňuje na osobu, ktorej sa poskytla doplnková ochrana, ktorá môže uviesť presvedčivé dôvody vyplývajúce z predchádzajúceho vážneho bezprávia pre odmietnutie ochrany krajiny svojej štátnej príslušnosti alebo v prípade osoby bez štátnej príslušnosti krajiny jej predchádzajúceho obvyklého pobytu.

Článok 18
Vylúčenie

1. Štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti sú vylúčení z oprávnenia na doplnkovú ochranu, ak existujú vážne dôvody domnievať sa, že:
 - a) sa dopustili zločinu proti mieru, vojnového zločinu alebo zločinu proti ľudskosti vymedzených v medzinárodných nástrojoch obsahujúcich ustanovenia o takýchto zločinoch;
 - b) sa dopustili závažného trestného činu;
 - c) sú vinní za činy, ktoré sú v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov uvedenými v preambule a článkoch 1 a 2 Charty Organizácie Spojených národov;
 - d) predstavujú nebezpečenstvo pre spoločnosť alebo bezpečnosť členského štátu, v ktorom sú prítomní;
 - e) pred svojím prijatím dotknutom členskom štáte spáchali jeden alebo viac trestných činov mimo rozsahu pôsobnosti písmen a), b) a c), ktoré by boli postihnutelné odňatím slobody, ak by boli spáchané v dotknutom členskom štáte, a ak opustili svoju krajinu pôvodu iba preto, aby sa vyhli trestným sankciám za tieto trestné činy.
2. Odsek 1 písm. a) až d) sa uplatňujú na osoby, podnecujú páchanie trestných činov alebo činov v ňom uvedených alebo sa na ich páchaní inak podieľajú.

KAPITOLA VI

POSTAVENIE DOPLNKOVEJ OCHRANY

Článok 19

Priznanie postavenia doplnkovej ochrany

Rozhodujúci orgán prizná postavenie doplnkovej ochrany štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti, ktorí sú oprávnení na doplnkovú ochranu v súlade s kapitolami II a V.

Článok 20

Zrušenie, ukončenie alebo odmietnutie obnovenia postavenia doplnkovej ochrany

1. Rozhodujúci orgán zruší, ukončí alebo odmietne obnoviť štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti postavenie doplnkovej ochrany, ak:
 - a) mu (jej) zaniká oprávnenie na doplnkovú ochranu v súlade s článkom 17;
 - b) po priznaní postavenia doplnkovej ochrany mali byť vylúčení alebo sú vylúčení z oprávnenia na doplnkovú ochranu v súlade s článkom 18;
 - c) pre priznanie postavenia doplnkovej ochrany bolo rozhodujúce jeho (jej) skresľovanie alebo neuvedenie skutočností vrátane použitia sfalšovaných dokladov;
 - d) sa uplatňuje článok 23 ods. 2.
2. Bez toho, aby bola dotknutá povinnosť štátneho príslušníka tretej krajiny alebo osoby bez štátnej príslušnosti v súlade s článkom 4 ods. 1 oznámiť všetky príslušné skutočnosti a poskytnúť všetku príslušnú dokumentáciu, ktorú má k dispozícii, členský štát, ktorý priznal postavenie doplnkovej ochrany, jednotlivo preukáže, že dotknutej osobe zaniklo oprávnenie alebo nie je oprávnená na doplnkovú ochranu v súlade s odsekom 1 tohto článku.
3. Rozhodnutia rozhodujúceho orgánu o zrušení, ukončení alebo odmietnutí obnovenia postavenia doplnkovej ochrany podľa odseku 1 písm. a) nadobúdajú účinnosť až tri mesiace po prijatí rozhodnutia, aby sa štátnemu príslušníkovi tretej krajiny alebo osobe bez štátnej príslušnosti poskytla možnosť podať žiadosť o povolenie na pobyt v členskom štáte z iných dôvodov v súlade s príslušným právom Únie a vnútroštátnym právom.

Článok 21

Preskúmanie postavenia doplnkovej ochrany

Na účely uplatňovania článku 20 ods. 1 rozhodujúci orgán preskúma postavenie doplnkovej ochrany najmä:

- a) v prípade, keď informácie o krajine pôvodu a spoločná analýza informácií o krajine pôvodu na úrovni Únie uvedené v článkoch 8 a 10 nariadenia (EÚ) XXX/XX [nariadenie o Agentúre Európskej únie pre azyl] poukazujú na významnú zmenu v krajine pôvodu, ktorá je relevantná z hľadiska potreby ochrany žiadateľa;
- b) pri prvom a druhom obnovovaní povolenia na pobyt vydaného osobe, ktorej sa poskytla doplnková ochrana.

KAPITOLA VII

OBSAH PRÁV A POVINNOSTÍ OSÔB, KTORÝM SA POSKYTLA MEDZINÁRODNÁ OCHRANA, VYPLÝVAJÚCICH Z MEDZINÁRODNEJ OCHRANY

ODDIEL I SPOLOČNÉ USTANOVENIA

Článok 22 Všeobecné pravidlá

1. Utečenci a osoby, ktorým bolo priznané postavenie doplnkovej ochrany, majú práva a povinnosti stanovené v tejto kapitole. Touto kapitolou nie sú dotknuté práva a povinnosti stanovené v Ženevskom dohovore.
2. Táto kapitola sa uplatňuje na utečencov aj na osoby oprávnené na doplnkovú ochranu, pokiaľ nie je uvedené inak.
3. V rámci limitov stanovených medzinárodnými záväzkami sa vyžaduje, aby udeleniu výhod týkajúcich sa prístupu k zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu predchádzalo vydanie povolenia na pobyt.
4. Pri uplatňovaní ustanovení tejto kapitoly sa zohľadňuje osobitná situácia osôb s osobitnými potrebami, ako sú maloleté osoby, maloleté osoby bez sprievodu, osoby so zdravotným postihnutím, starí ľudia, tehotné ženy, osamelí rodičia s maloletými deťmi, obeť obchodovania s ľuďmi, osoby s duševnými poruchami a osoby, ktoré boli vystavené mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným formám psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia, za predpokladu, že na základe individuálneho posúdenia ich situácie sa zistí, že majú osobitné potreby.
5. Pri uplatňovaní ustanovení tejto kapitoly, ktoré sa týkajú maloletých osôb, príslušné orgány zohľadňujú v prvom rade najlepší záujem dieťaťa.

Článok 23 Ochrana pred vyhodením alebo vrátením

1. Členské štáty dodržiavajú zásadu zákazu vyhodenia alebo vrátenia v súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami.
2. Ak to nie je zakázané medzinárodnými záväzkami uvedenými v odseku 1, utečenec alebo osoba, ktorej sa poskytna doplnková ochrana, môžu byť vyhodení alebo vrátení bez ohľadu na to, či sú oficiálne uznaní, ak:
 - a) existujú primerané dôvody na to, aby boli považovaní za nebezpečenstvo pre bezpečnosť členského štátu, v ktorom sú prítomní;

- b) po tom, ako boli odsúdení právoplatným rozsudkom za obzvlášť závažný trestný čin, predstavujú nebezpečenstvo pre spoločnosť uvedeného členského štátu.

V týchto prípadoch sa odníme aj postavenie utečenca alebo postavenie doplnkovej ochrany v súlade s článkom 14, resp. článkom 20.

Článok 24 **Informácie**

Príslušné orgány poskytnú osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, informácie o právach a povinnostiach týkajúcich sa postavenia utečenca alebo postavenia doplnkovej ochrany, čo najskôr po priznaní takéhoto postavenia. Tieto informácie sa poskytujú v jazyku, ktorému daná osoba rozumie alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumie, a výslovne sa v nich uvedú odkazy na dôsledky v prípade nedodržiavania povinností uvedených v článku 28 o pohybe v rámci Únie.

Formu a obsah týchto informácií stanoví Komisia prostredníctvom vykonávacích aktov prijatých v súlade s postupom preskúmania uvedeným v článku 58 ods. 1 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [procedurálne nariadenie].

Článok 25 **Zachovanie celistvosti rodiny**

1. Rodinní príslušníci osoby, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, ktorí jednotlivo nespĺňajú podmienky na takúto ochranu, majú nárok požiadať o povolenie na pobyt v súlade s vnútroštátnymi postupmi, a pokiaľ je to zlučiteľné s ich osobným právnym postavením rodinného príslušníka.
2. Povolenie na pobyt vydané podľa odseku 1 má rovnaké obdobie platnosti ako povolenie na pobyt vydané osobe, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, a je obnoviteľné. Obdobie platnosti povolenia na pobyt udeleného rodinnému príslušníkovi v zásade nemôže presiahnuť dátum skončenia platnosti povolenia na pobyt, ktorého držiteľom je osoba, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana.
3. Rodinnému príslušníkovi sa nevydá povolenie na pobyt, keď tento rodinný príslušník je alebo by bol vylúčený z medzinárodnej ochrany podľa kapitola III a V.
4. Keď si to vyžadujú dôvody národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku, pre rodinného príslušníka sa nevydá povolenie na pobyt a také povolenia na pobyt, ktoré už boli vydané, sa odnímu alebo neobnovia.
5. Rodinní príslušníci, ktorým sa vydalo povolenie na pobyt podľa odseku 1, majú nárok na práva uvedené v článkoch 27 až 39.
6. Členské štáty môžu rozhodnúť, že tento sa článok uplatňuje aj na ostatných blízkych príbuzných, ktorí žili spolu ako súčasť rodiny v čase opustenia krajiny pôvodu alebo pred tým, ako žiadateľ prišiel na územie členských štátov, a ktorí boli v tom čase úplne alebo podstatne závislí od osoby, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana.

ODDIEL II

PRÁVA A POVINNOSTI TÝKAJÚCE SA POBYTU A ZDRŽIAVANIA SA

Článok 26

Povolenia na pobyt

1. Najneskôr do 30 dní po poskytnutí medzinárodnej ochrany sa vydá povolenie na pobyt v jednotnom formáte stanovenom v nariadení (ES) č. 1030/2002.
 - a) Povolenie na pobyt pre osoby, ktorým bolo priznané postavenie utečenca, má platnosť tri roky a je obnoviteľné na ďalšie obdobia troch rokov.
 - b) Povolenie na pobyt pre osoby, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, má platnosť jeden rok a je obnoviteľné na ďalšie obdobia dvoch rokov.
2. Povolenie na pobyt sa neobnoví alebo sa zruší v týchto prípadoch:
 - a) ak príslušné orgány zrušia, ukončia alebo odmietnu obnoviť postavenie utečenca štátnemu príslušníkovi tretej krajiny v súlade s článkom 14 a postavenie doplnkovej ochrany v súlade s článkom 20;
 - b) ak sa uplatňuje článok 23 ods. 2;
 - c) ak sa to vyžaduje z dôvodov národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku.
3. Pri uplatňovaní článku 14 ods. 5 a článku 20 ods. 3 sa povolenie na pobyt zruší až po uplynutí trojmesačného obdobia uvedeného v uvedených ustanoveniach.

Článok 27

Cestovný doklad

1. Príslušné orgány vydávajú cestovné doklady osobám, ktorým bolo priznané postavenie utečenca, vo forme uvedenej v prílohe k Ženevskému dohovoru a s minimálnymi ochrannými prvkami a biometriou uvedenými v nariadení Rady (ES) č. 2252/2004⁴⁵. Platnosť týchto cestovných dokladov je aspoň jeden rok.
2. Osobám, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, ktoré nemajú možnosť získať cestovný pas krajiny, vydávajú príslušné orgány cestovné doklady s minimálnymi ochrannými znakmi a biometriou uvedenými v nariadení (ES) č. 2252/2004. Platnosť týchto dokladov je aspoň jeden rok.
3. Keď si to vyžadujú presvedčivé dôvody národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku, dokumenty uvedené v odsekoch 1 a 2 sa nevydávajú.

⁴⁵ Nariadenie Rady (ES) č. 2252/2004 z 13. decembra 2004 o normách pre ochranné prvky a bietriu v cestovných pasoch a cestovných dokladoch vydávaných členskými štátmi (Ú. v. EÚ L 385, 29.12.2004, s. 1).

Článok 28
Sloboda pohybu v rámci členského štátu

1. Osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, majú právo na voľný pohyb v rámci členského štátu, ktorý im poskytol medzinárodnú ochranu, vrátane práva zvoliť si miesto pobytu na tomto území, za rovnakých podmienok a obmedzení, ako sú tie, ktoré sú stanovené pre ostatných štátnych príslušníkov tretej krajiny s oprávneným pobytom na jeho území, ktorí sa nachádzajú v porovnateľnej situácii.
2. V rámci limitov stanovených medzinárodnými záväzkami možno osobe, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, ktorá prijíma určité osobitné dávky sociálneho zabezpečenia alebo sociálnej pomoci, uložiť podmienky pobytu len v prípade, ak sú tieto podmienky pobytu nevyhnutné na uľahčenie integrácie danej osoby v členskom štáte, ktorý poskytol takúto ochranu.

Článok 29
Pohyb v rámci Únie

1. Osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, nemajú právo na pobyt v iných členských štátoch, než je členský štát, ktorý poskytol ochranu. Nie je tým dotknuté ich právo požiadať o pobyt a získať právo na pobyt v iných členských štátoch podľa príslušných ustanovení práva Únie a vnútroštátneho práva ani ich právo na voľný pohyb v súlade s podmienkami článku 21 Dohovoru, ktorým sa vykonáva Schengenská dohoda.
2. Ak sa zistí, že daná osoba sa nachádza v inom členskom štáte, než je členský štát, ktorý jej poskytol ochranu, bez toho, že by tam v súlade s príslušným právom Únie alebo vnútroštátnym právom mala právo na pobyt alebo právo zdržiavať sa, bude podliehať postupu prijatia späť, ako sa vymedzuje v článku 20 ods. 1 písm. e) dublinského nariadenia (EÚ) XXX/XXX.

ODDIEL III
PRÁVA TÝKAJÚCE SA INTEGRÁCIE

Článok 30
Prístup k zamestnaniu

1. Osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, majú právo vykonávať činnosti ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba s výhradou všeobecne uplatniteľných pravidiel na povolanie alebo verejnú službu, a to bezprostredne po poskytnutí ochrany.
2. Osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, prináleží rovnaké zaobchádzanie ako štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý poskytol ochranu, pokiaľ ide o:

- a) pracovné podmienky vrátane odmeny a prepustenia, pracovného času, dovolenky a sviatkov, ako aj požiadaviek na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci;
 - b) slobodu združovania a spolčovania sa a členstvo v organizácii zastupujúcej zamestnancov alebo zamestnávateľov alebo v akejkoľvek organizácii, ktorej členovia vykonávajú určité povolanie, vrátane výhod poskytovaných takýmito organizáciami;
 - c) možnosti vzdelávania dospelých súvisiaceho so zamestnaním, odbornú prípravu vrátane kurzov odbornej prípravy zameraných na zlepšenie zručností, praktické skúsenosti na pracovisku;
 - d) poradenské služby poskytované úradmi práce.
3. Príslušné orgány v prípade potreby uľahčia plnohodnotný prístup k činnostiam, ktoré sú uvedené v odseku 2 písm. c) a d).

Článok 31 **Prístup k vzdelávaniu**

- 1. Maloleté osoby, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana, majú prístup k vzdelávaciemu systému v plnom rozsahu za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci členského štátu, ktorý poskytol ochranu.
- 2. Dospelí, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana, majú prístup k systému všeobecného vzdelávania, ďalšej odbornej príprave alebo preškoleniu, a to za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tretej krajiny s oprávneným pobytom v tomto členskom štáte, ktorí sa nachádzajú v porovnateľnej situácii.

Článok 32 **Prístup k postupom uznávania kvalifikácií a potvrdenia zručností**

- 1. Osobám, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana, prináleží rovnaké zaobchádzanie ako štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý poskytol ochranu, v súvislosti s existujúcimi postupmi uznávania zahraničných diplomov, osvedčení a iných dokladov o formálnych kvalifikáciách.
- 2. Príslušné orgány uľahčia prístup k postupom uvedeným v odseku 1 v plnej miere tým osobám, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana, ktoré nemôžu poskytnúť listinné dôkazy o svojej kvalifikácii, bez toho, aby bol dotknutý článok 2 ods. 2 a článok 3 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES⁴⁶.
- 3. Osobám, ktorým sa poskytna medzinárodná ochrana, prináleží rovnaké zaobchádzanie ako štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý poskytol ochranu, pokiaľ ide o prístup k vhodným programom na posúdenie, potvrdenie a akreditáciu ich predchádzajúceho vzdelávania a skúseností.

⁴⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/36/ES zo 7. septembra 2005 o uznávaní odborných kvalifikácií ([Ú. v. EÚ L 255, 30.9.2005, s. 22](#)).

Článok 33
Sociálne zabezpečenie

Osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, prináleží rovnaké zaobchádzanie ako štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý poskytol ochranu, pokiaľ ide o sociálne zabezpečenie.

Článok 34
Sociálna pomoc

1. Osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, prináleží rovnaké zaobchádzanie ako štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý poskytol ochranu, pokiaľ ide o sociálnu pomoc.

Prístup k určitej sociálnej pomoci bližšie určenej vo vnútroštátnom práve môže byť podmienený účinnou účasťou osoby, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, na integračných opatreniach.

2. Osobám, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, môžu členské štáty obmedziť sociálnu pomoc na základné dávky.

Článok 35
Zdravotná starostlivosť

1. Osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, majú prístup k zdravotnej starostlivosti za rovnakých podmienok oprávnenosti ako štátni príslušníci členského štátu, ktorý poskytol takúto ochranu.
2. Osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, ktoré majú osobitné potreby, ako sú tehotné ženy, osoby so zdravotným postihnutím, osoby, ktoré boli vystavené mučeniu, znásilneniu alebo iným závažným formám psychického, fyzického alebo sexuálneho násillia, alebo maloleté osoby, ktoré boli obeťami akejkoľvek formy zneužívania, zanedbania, využívania, mučenia, krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo ktoré trpeli v dôsledku ozbrojeného konfliktu, sa poskytne primeraná zdravotná starostlivosť vrátane liečby duševných porúch, ak je potrebná, a to za rovnakých podmienok oprávnenosti ako štátnym príslušníkom členského štátu, ktorý poskytol ochranu.

Článok 36
Maloleté osoby bez sprievodu

1. Príslušné orgány prijímú hneď, ako je to možné po poskytnutí medzinárodnej ochrany, a najneskôr do piatich pracovných dní, ako sa uvádza v článku 22 ods. 1 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [procedurálne nariadenie], potrebné opatrenia na zaistenie zastúpenia maloletých osôb bez sprievodu zákonným opatrovníkom alebo v prípade potreby organizáciou zodpovednou za starostlivosť a blaho maloletých

osôb, alebo akýmkoľvek iným vhodným zastúpením vrátane toho, ktoré sa zakladá na právnych predpisoch alebo súdnom nariadení.

Ak je za opatrovníka stanovená organizácia, čo najskôr určí osobu zodpovednú za vykonávanie povinností opatrovníka vo vzťahu k maloletej osobe bez sprievodu v súlade s týmto nariadením.

2. Stanovený opatrovník má povinnosť zabezpečiť, aby daná maloletá osoba mala prístup ku všetkým právam plynúcim z tohto nariadenia. Príslušné orgány pravidelne posudzujú výkon stanoveného opatrovníka.
3. Maloleté osoby bez sprievodu sa umiestnia jedným z týchto spôsobov:
 - a) spolu s dospelým príbuzným;
 - b) v náhradnej rodine;
 - c) v zariadeniach špecializovaných na ubytovanie maloletých osôb;
 - d) v inom ubytovacom zariadení vhodnom pre maloleté osoby.

V tejto súvislosti sa zohľadnia názory maloletej osoby v súlade s jej vekom a stupňom vyspelosti.

4. Pokiaľ je to možné, súrodenci sa ponechajú spolu, pričom sa zohľadní najlepší záujem dotknutej maloletej osoby a najmä jej vek a stupeň vyspelosti. Zmeny miesta pobytu maloletých osôb bez sprievodu sa obmedzia na minimum.
5. Ak sa maloletej osobe bez sprievodu poskytla medzinárodná ochrana a vyhľadávanie rodinných príslušníkov sa ešte nezačalo, príslušné orgány začnú s ich vyhľadávaním čo najskôr po poskytnutí medzinárodnej ochrany, pričom chránia najlepší záujem tejto maloletej osoby. Ak sa vyhľadávanie už začalo, pokračuje sa v ňom podľa potreby. V prípadoch možného ohrozenia života alebo nedotknuteľnosti osoby alebo jej blízkych príbuzných, najmä ak zostali v krajine pôvodu, sa musí venovať pozornosť tomu, aby sa zaistilo dôverné vykonávanie zhromažďovania, spracúvania a obehu informácií týkajúcich sa takýchto osôb.
6. Osoby a organizácie pracujúce s maloletými osobami bez sprievodu absolvujú primeranú kontinuálnu odbornú prípravu o právach a potrebách maloletých osôb a osobitných zárukách na ochranu detí sa budú dodržiavať podľa článku 22 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [procedurálne nariadenie].

Článok 37 ***Prístup k ubytovaniu***

1. Osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, majú prístup k ubytovaniu za rovnakých podmienok, aké sa uplatňujú na ostatných štátnych príslušníkov tretej krajiny s legálnym pobytom na územiach členských štátov, ktorí sa nachádzajú v porovnateľnej situácii.
2. Vnútroštátne mechanizmy rozptýlenia osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, sa vykonávajú v čo najväčšej miere bez diskriminácie osôb, ktorým sa

poskytla medzinárodná ochrana, a zaisťujú im rovnaké príležitosti, pokiaľ ide o prístup k ubytovaniu.

Článok 38

Prístup k integračným opatreniam

1. S cieľom uľahčiť integráciu osôb, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, do spoločnosti, majú osoby, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, prístup k integračným opatreniam poskytovaným členskými štátmi, najmä k jazykovým kurzom, programom občianskej náuky a integračným programom a odbornej príprave, ktoré zohľadňujú ich osobitné potreby.
2. Členské štáty môžu stanoviť, že účasť na integračných opatreniach je povinná.

Článok 39

Repatriácia

Osobám, ktorým sa poskytla medzinárodná ochrana, sa poskytne pomoc, ak si želajú repatriáciu.

KAPITOLA VIII

ADMINISTRATÍVNA SPOLUPRÁCA

Článok 40 *Spolupráca*

Každý členský štát určí národné kontaktné miesto a oznámi jeho adresu Komisii. Komisia oznámi uvedené informácie ostatným členským štátom.

Členské štáty prijímú v súčinnosti s Komisiou všetky primerané opatrenia na zavedenie priamej spolupráce a výmeny informácií medzi príslušným orgánmi.

Článok 41 *Zamestnanci*

Orgány a iné organizácie, ktoré uplatňujú ustanovenia tohto nariadenia, dostali alebo dostanú potrebnú odbornú prípravu a v súvislosti so všetkými informáciami, ktoré pri svojej práci získajú, sú viazané zásadou dôvernosti podľa vymedzenia vo vnútroštátnom práve.

KAPITOLA IX

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 42 **Postup výboru**

1. Komisii pomáha výbor [zriadený článkom 58 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [procedurálne nariadenie]]. Uvedený výbor je výborom v zmysle nariadenia (EÚ) č. 182/2011.
2. Ak sa odkazuje na tento odsek, uplatňuje sa článok 5 nariadenia (EÚ) č. 182/2011.
3. Ak sa odkazuje na tento odsek, uplatňuje sa článok 8 nariadenia (EÚ) č. 182/2011 v spojení s článkom 5 uvedeného nariadenia.

Článok 43 **Monitorovanie a hodnotenie**

Najneskôr do dvoch rokov od nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia a potom každých päť rokov Komisia predloží Európskemu parlamentu a Rade správu o uplatňovaní tohto nariadenia a prípadne navrhne potrebné zmeny.

Členské štáty postúpia Komisii všetky informácie potrebné na prípravu uvedenej správy najneskôr deväť mesiacov pred uplynutím danej lehoty.

Článok 44

Zmena smernice 2003/109/ES

1. V článku 4 smernice 2003/109/ES sa vkladá tento odsek 3a:

„3a. Keď sa zistí, že osoba, ktorej sa poskytla medzinárodná ochrana, sa nachádza v inom členskom štáte, než je členský štát, ktorý jej poskytol medzinárodnú ochranu, bez toho, že by v súlade s príslušným právom Únie alebo vnútroštátnym právom mala právo zdržiavať sa na jeho území alebo právo na pobyt na jeho území, obdobie oprávneného pobytu, ktoré predchádzalo takejto situácii, sa neberie do úvahy pri výpočte obdobia uvedeného v odseku 1.“

2. Vkladá sa tento článok 26a:

„Článok 26a

Transpozícia článku 4 ods. 3a

Členské štáty uvedú do účinnosti zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu s článkom 4 ods. 3a tejto smernice najneskôr do [šiestich mesiacov od nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia]. Bezodkladne o tom informujú Komisiu.“

Článok 45 **Zrušenie**

Smernica 2011/95/EÚ sa týmto zrušuje s účinnosťou odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto nariadenia. Odkazy na zrušenú smernicu sa považujú za odkazy na toto nariadenie a znejú v súlade s tabuľkou zhody uvedenou v prílohe I.

Článok 46 **Nadobudnutie účinnosti a uplatniteľnosť**

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jeho uverejnení v *Úradnom vestníku Európskej únie*.

Toto nariadenie sa začne uplatňovať od [šesť mesiacov po nadobudnutí účinnosti].

Toto nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné v členských štátoch v súlade so zmluvami.

V Bruseli

Za Radu
predseda
[...]